

TOIMI OIKEIN – PUUTU KIUUSAAMISEEN

Case: Toimi oikein – Hyväksy erilaisuus -seminaarin järjestäminen

TE -

Tuuli-Kaisla Tyrväinen

KIJÄ/T:

Timo Solomon

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala			
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Tuuli-Kaisla Tyrväinen, Timo Solomon			
Työn nimi Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen, Case: Toimi oikein – Hyväksy erilaisuus – seminaarin järjestäminen			
Päiväys	16.3.2015	Sivumäärä/Liitteet	63
Ohjaaja(t) Ullamaija Karhu			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Ullamaija Karhu			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli osallistua seminaarien järjestämiseen yhdessä eri yhteisöjen edustajien kanssa. Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen – seminaareja on järjestetty Varkaudessa kolme kertaa. Ensimmäinen Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen -seminaari sai alkunsa Warkauden Nuorkauppakamarin ehdotuksesta järjestää kiusaamisen vastainen tapahtuma. Jokaisessa seminaarissa on ollut eri teema.</p> <p>Kiusaamisella on monia muotoja, joista yksikään ei ole hyväksytty. Internetin ja sosiaalisen median yleistymisen takia aikuisten on syytä olla selvillä siitä, kuinka kiusattu lapsi ei saa olla välttämättä rauhassa edes kotonaan. On tärkeää, että lapsi uskaltaa kertoa kiusaamisesta ja että aikuiset ovat tietoisia lapsensa tekemisistään myös Internetissä.</p> <p>Opinnäytetyö koostuu kahdesta eri teoriaosuudesta ja seminaarin järjestäminen linkittyy työhön erillisenä casena. Toinen teoriaosuus kytkeytyy kiusaamiseen, jossa käydään läpi, millaisia ulottuvuuksia kiusaamisella voi olla. Lisäksi kiusaamisen ehkäisyyn ja kontrollointiin paneudutaan ja käydään läpi, millaisia toimintamalleja esimerkiksi kouluilla on ehkäistä kiusatuksi tulemistä. Työn toisessa teoriaosuudessa käydään läpi tapahtuman järjestämiseen kuuluvia asioita</p> <p>Seminaareja käsitellään omilla luvuissaan yksi seminaari kerrallaan. Jokainen seminaari oli erilainen sisältäen ajankohtaisen teeman, johon yleisö sai ottaa osaa myöhemmin paneelikeskustelussa. Tapahtumat järjestettiin Warkaus-salissa, johon jokainen kuntalainen oli tervetullut. Pääesiintyjän lisäksi mukana oli eri yhteisöjen edustajia kertomassa oman näkökulmansa kiusaamiseen. Esiintyjien puheenvuorojen jälkeen järjestettiin paneelikeskustelut, joihin kysymykset esitti tapahtuman juontaja. Yleisöstä halukkailla oli mahdollisuus ottaa osaa keskusteluun, mikäli ajatuksia heräsi. Tapahtuma herätti paljon keskustelua, sillä aihe on aina ajankohtainen ja kiusaaminen ei ole koskaan hyväksytty teko.</p>			
Avainsanat Kiusaaminen, koulukiusaaminen, nettikiusaaminen, työpaikkakiusaaminen			

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business and Administration			
Author(s) Tuuli-Kaisla Tyrväinen, Timo Solomon			
Title of Thesis Organizing a seminar called Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen – Hyväksy erilaisuus			
Date	16.3.2015	Pages/Appendices	63
Supervisor(s) Ullamaija Karhu			
Client Organisation /Partners Ullamaija Karhu			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis was to participate in organizing seminars, together with the representatives of the different communities. A seminar called Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen has been organized in Varkaus for three times. The first seminar was founded by the Warkaus Junior Chamber of Commerce when they proposed to organize an anti-bullying event. Each seminar has had a different theme.</p> <p>Bullying has many forms, and none of them is acceptable. Due to widespread use of Internet and social media the adults have to be aware that the bullied child may not be in peace even at home. It is important that the child has the courage to tell about bullying and that the adults are aware of their children's doings on the Internet.</p> <p>The thesis includes two different theoretical sections and the organization of the seminar is linked to the work as a separate case. The second theoretical section engages bullying, where we go through which dimensions bullying can have. Besides anti-bullying and controlling, we take a closer look and review which operational models, for example, schools use against bullying. In the second section we go through the things that belong to the organization of an event.</p> <p>The seminars will be dealt in their own chapter one seminar at a time. Each seminar was different including topical theme which the audience participated in the panel discussion. The events were held in Warkaus hall where local residents were welcome. In addition to the main performer there were representatives of various communities to tell their own perspective of bullying. After the speeches, there were organized panel discussions chaired by the host of the event. The audience members who wished to take part in the discussion had the opportunity to talk their thoughts up. The event caused a lot of discussion due to the subject that is always topical and because bullying is never acceptable.</p>			
Keywords harassment, bullying, cyberbullying, workplace bullying			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	KIUSAAMINEN.....	6
2.1	Koulukiusaaminen	6
2.2	Nettikiusaaminen	10
2.3	Työpaikkakiusaaminen	13
3	KIUSAAMISEN EHKÄISEMINEN JA KONTROLLOINTI	17
3.1	Koulukiusaamiseen apua	17
3.2	Nettikiusaamiseen apua.....	20
3.3	Työpaikkakiusaamiseen apua.....	22
4	KIUSAAMISTA KOSKEVAT LAIT SUOMESSA	23
4.1	Perusopetuslaki	23
4.2	Työturvallisuutta käsittelevät lait Suomessa	26
5	SEMINAARIN JÄRJESTÄMINEN	28
5.1	Tapahtumaprosessi	28
5.2	Suunnitteluvaihe	29
5.3	Toteutusvaihe.....	32
5.4	Jälkimarkkinointi	38
6	TOIMI OIKEIN – PUUTU KIUSAAMISEEN – SEMINAARIT.....	41
6.1	Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen seminaari 1.....	41
6.2	Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen seminaari 2.....	46
6.3	Toimi oikein – Hyväksy erilaisuus seminaari 3.....	50
7	YHTEENVETO.....	56
8	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	58

1 JOHDANTO

Kiusaamista tapahtuu kouluissa, työpaikoilla kuin vapaa-ajallakin. Se on ajansaatossa saanut useita eri muotoja ja on fyysisen kiusaamisen lisäksi levinnyt sosiaaliseen mediaan. Kiusaamisen muodot ovat antaneet mahdollisuuden rajumpaan käyttäytymiseen ja henkinen kiusaaminen on nykypäivänä yhtä vakava teko kuin fyysinenkin.

Kiusaamisen ehkäisemiseen on kouluissa otettu käyttöön hankkeita, jonka avulla oppilaita kannustetaan parempaan ja yhteisölliseen käyttäytymiseen. Kiusaamisen saadessa uusia muotoja, ovat siihen puuttumiseen kehitetty uudenlaisia keinoja. Kiusaaminen ei linkity pelkästään koulumaailmaan vaan myös työpaikoilla kiusaaminen on lähes arkipäivää. Sitä koskevia lainsäädäntöjä on Suomessa viety eteenpäin turvaamaan työntekijöiden selustaa.

Opinnäytetyössä on kaksi eri teoriaosuutta, joista toinen keskittyy kiusaamiseen ja toisen osuuden sisältö käsittelee projektitiimissä toimimista. Työssä on kerrottu kiusaamismuotoja ja erilaisia apukeinoja, joita hyödyntämällä voidaan mahdollistaa tietoisuutta kiusaamisen puuttumiseen. Lisäksi koulumaailmaan linkittyvässä perusopetuslaissa on ohjeistettu oppilaita ja koulun henkilökuntaa toimimaan kiusaamis- ja häirintätilanteissa. Työyhteisössä kiusaamisen ja häirinnän kohteeksi joutuneita henkilöitä tuetaan Suomen lain mukaan työturvallisuuslailla, joka suojelee työntekijöitä.

Opinnäytetyö koostuu Toimi oikein – puutu kiusaamiseen -seminaarin kolmeen osaan, jossa toinen teoriaosuus käsittelee projektityöskentelyä ja seminaarin järjestämisen vaiheita. Käytännön osuus oli seminaarin järjestäminen, joka linkittyy työhön erillisinä casena. Opinnäytetyön lisäksi arvioinnin kohteena on projektissa toiminen ja tapahtuman järjestäminen.

Toimi oikein – puutu kiusaamiseen seminaarista oli kolme osaa, joissa kahdessa viimeisimmissä olimme mukana. Käytännön osuus koostui projektitiimissä työskentelyyn ja seminaarin järjestämiseen. Vastuualueinamme olivat muun muassa markkinoinnista huolehtiminen, tiedotuskanavien käyttö informaation jakamiseksi, projektitiimin ja osallistujien ajan tasalla pitäminen, yhteistyökumppaneiden hankinta sekä useita muita velvoitteita.

Tapahtuman alkuperäisenä järjestäjänä toimi Warkauden Nuorkauppakamari, jossa työtämme ohjaava opettaja on mukana ja antoi toimeksiannon tehdä opinnäytetyön seminaareista. Päätimme tarttua tilaisuuteen, sillä aihe oli mielenkiintoinen ja ajankohtainen.

2 KIUUSAAMINEN

Kiusaamista esiintyy joka paikassa. Kiusaaminen, häirintä, härnäys ja toisen kustannuksella pilailu on meille kaikille tuttua lapsuudesta. Kiusaaminen käsittää useita eri tasoja läpänheitosta läpsimiseen, ihmisoikeussopimusten kieltämään kidutukseen, esimerkiksi pahoinpitelyn ja pään työntämisen pönttöön tai muunlainen häpäisy tai satuttaminen. (K. Korhonen 2009, 11.)

Hyvänlaatuista ja harmitonta häirintää ei ole olemassakaan. Useimmiten kiusaaja on se, joka ei pärjäisi keskinäisessä vertailussa ja joka pelkää tämän tulevan ilmi. (K. Korhonen 2009, 12.)

Kiusaaminen on yksi monista sosiaalisen käyttäytymisen muodoista. Kiusaamista esiintyy melko pienissä yhteisöryhmissä kuten esimerkiksi kouluissa, työpaikoilla tai armeijassa. Ryhmällä tarkoitetaan suhteellisen pienehköä määrää ihmisiä, nämä ihmiset ovat vuorovaikutuksissa toisiinsa sekä myöntävät itsensä saman ryhmän jäseniksi. Näissä ryhmissä on yhteiset normit ja tavoitteet, nämä eivät välttämättä ole ääneen lausuttuja mutta ohjaavat hiljaisena tietona ryhmän käyttäytymistä. (Hamarus, 2006.)

Kiusaaminen voidaan erottaa aggressiosta. Aggressiolla tarkoitetaan *”ympäristön tahallista ja tarkoituksellista vahingoittamista, johon voi liittyä tai olla liittymättä yksilön sisäinen emotionaalinen ja fyysiloginen aggressiotila sekä aggression kohteeseen liittyvät vihamieliset kognitiot”*. (Hamarus, 2006.)

Kiusaaminen voidaan jakaa kahteen ryhmään; suoraan ja epäsuoraan kiusaamiseen. Suora kiusaaminen on suhteellisen avoin hyökkäys uhrin kimppuun. Epäsuora kiusaaminen tarkoittaa käyttäytymistä, jossa uhri eristetään sosiaalisesti muista, suljetaan kokonaan ryhmän ulkopuolelle tai uhrin vahingoittamisella epäsuorasti, kuten levittelemällä juoruja tai manipuloimalla muut ryhmät jäsenet toimimaan niin, että hekin alkavat karttaa kiusattua. Lisäksi kiusaaminen voidaan jakaa proaktiiviseen ja reaktiiviseen kiusaamiseen. (Hamarus, 2006.)

2.1 Koulukiusaaminen

Koulukiusaaminen on tunnettu useilla termeillä kuten kiusaaminen, kouluväkivalta, mobbaus ja aggressiivinen käyttäytyminen. Pennalismien käsitettä on aikaisemmin käytetty toverisorrosta. Pennalismi on 1600-luvulla ollut saksalaista yliopistossa käytettyä tapaa, jossa uusien ylioppilaiden eli penaalien kuului alistua vanhempien ylioppilaiden käskyvallan alaisiksi. Tätä tapaa alettiin soveltamaan myös kouluissa. Pennalismi on tunnettu myös sanalla simputus. Työelämässä simputus tarkoittaa myös esimiehen alaiseensa kohdistamaa sortamista. (Hamarus, 2006.)

Mobbaus sen sijaan juontaa juurensa englanninkielisestä sanasta *mob*, joka sanakirjoissa on käännetty tarkoittamaan muun muassa roskaväkeä tai meluavaa kansanjoukkoa. Mobbing on myös yksi muoto, jossa käsite ilmenee. Alkuperäinen merkitys sanalle mobbaus, on tarkoittanut yksilöön sekä

ryhmän yksilöön kohdistamaa väkivaltaa. Yksiselitteistä määritelmää kiusaamiselle on hankala löytää, sillä jokainen tietää ja tuntee milloin leikkimielinen kiusoittelu muuttuu loukkaavaksi kiusaamiseksi. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 18–19.)

Kun kiusaaja saa kiusaamisprosessiin muita mukaan, hänen olonsa helpottuu. Tällöin syyllisyys on jakautunut useammalle taholle. Kiusaamisprosessin pitää käynnissä kiusaajan rooliin astunut henkilö tai kiusaajapari, ydinryhmä. Kun prosessi etenee, uhrista voidaan luoda uusia mielikuvia. Hänestä voidaan rakentaa uusi tarina, johon kiusaamisprosessi antaa ainekset. Kun yhteisössä oleva prosessi on jo vaipumassa, uusi tarina antaa uutta potkua ja ”hauskuutta” kiusaamiselle. Kun tarinoita kerrotaan, kiusattu eristetään yhteisöstä kokonaan täysin outona henkilönä. Mikäli sattuu ystäväystymään kiusatun kanssa, siitä joutuu maksamaan yhteisössä. Kiusaajayhteisössä on pelko siitä, mitä jos itsekkin joutuu kiusatuksi, jos sattuu olemaan tekemisissä kiusatun kanssa. (Hamarus, 2006.)

Kiusaaminen voi laajentua koskemaan myös opiskelua: opiskeluun osallistumista pyritään rajoittamaan. Kyseinen ilmiö voidaan vastaavasti huomata myös työelämässä. Työelämässä henkilön työtehtäviä pyritään rajoittamaan, muuttamaan huonommiksi ja rutiininomaisemmiksi tai vähentämään niitä. (Hamarus, 2006.)

Kun kiusaaminen on edennyt tarpeeksi pitkälle, siitä tulee näkyvää ja siihen on puututtava. Kun prosessi etenee, yhteisö kuvittelee, että kiusattua kohtaan voidaan käyttäytyä kuinka halutaan. Tämä vaihe mahdollistaa sen, että kiusaamisesta tulee fyysistä: käydään käsiksi, potkitaan, tönitään tai hakataan. Tässä vaiheessa prosessi on saavuttanut huippunsa. Koska käyttäytyminen on käynyt väkivaltaiseksi, siihen puututaan. Kun kiusattu on syrjäytetty koko yhteisöstä, tilanne voi kiusatun puolelta räjähtää. Hän saattaa tehdä esimerkiksi teon, jolla hän saa kiusaajat tajuamaan tilanteen vakavuuden. (Hamarus, 2006.)

Kun oppilas haluaa tuottaa tarkoituksellisesti toiselle pahan olon tai vammoja, puhutaan negatiivisista teoista. Negatiiviset teot voivat olla sanoilla uhkailuja, härnäystä, pilkkaamista ja nimittelyä. Negatiiviset teot fyysistä kontaktia käyttäen saadaan aikaan kun toinen oppilas potkii, lyö, nipistelee, tönii tai pidättelee toista. Negatiivisia tekoja voidaan aiheuttaa vaikka fyysistä kontaktia ei olisikaan tai sanoja ei käytettäkään. Oppilasryhmä tai oppilas voi ilmehtiä tai elehtiä toiselle tai sulkea hänet kokonaan pois ryhmästä tai kieltäytyy noudattamasta toisten toiveita. Negatiiviset teot määritelmänä korostaa jatkuvia negatiivisia tekoja, vaikka kerran tapahtunut vakava ahdistelukin voidaan lukea kiusaamiseksi. Harmittomat ja satunnaiset teot, jotka kohdistuvat eri henkilöihin, eivät kuitenkaan ole varsinaisesti koulukiusaamista. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 19.)

Mikäli kaksi yhtä vahvaa oppilasta tappelee tai riitelee, sitä ei myöskään lasketa koulukiusaamiseksi. Koulukiusaaminen vaatii voiman epätasapainon, joka tarkoittaa negatiivisella teolla sitä, että kiusaamisen kohteeksi joutunut henkilö on kyvytön puolustautumaan kiusaajalta tai kiusaajilta. Avoin hyökkäys uhrin kimppuun kattaa suoran kiusaamisen kriteerit, epäsuora kiusaaminen on hankalaa havainnoida ja siksi se myös usein jää opettajilta huomaamatta. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 19–20.)

Pohjoismaissa koulukiusaamista alettiin tutkia vasta 1970-luvulla koulu-uudistuksen edetessä. Peruskoulu, joka kattaa koko ikäluokan, suo oppilaille mahdollisuuden tavata koulutovereita, jotka tulevat erilaisista oloista. Peruskouluissa erilaisuuden näkeminen vahvuutena on voimavara. Tämän takia erityisopetuksessa olevien oppilaiden luokat ovat sijoitettu yleisopetuskoulujen yhteyteen. Rinnakkaiskoulujärjestelmä-maissa oppilaat ovat karsittu jo kouluun tullessaan. Näissäkin tapauksissa kouluissa esiintyy kiusaamista. Yleensä oppilasta ei suostuta pitämään koulussa, mikäli hän ei ole valmis muuttamaan käyttäytymistapojaan. Tällaisissa tilanteissa oppilas yleensä heittäytyy hankalaksi. Mikäli oppilas ei muuta käyttäytymistään, vanhemmat joutuvat etsimään oppilaalle uuden koulun. Koulu, johon oppilas joutuu, on yleensä edellisen koulun tasoa huonompi. Tämä mahdollistaa nuorten koulunkeskeyttymiset. Suomalaisessa koulujärjestelmässä oppilaat käyvät peruskoulun ja keskeyttämisluvut ovat lähes olemattomat. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 20.)

Tutkimukset osoittavat, että Norjassa kiusaamisen kohteeksi joutuu kolme prosenttia, Ruotsissa viisi prosenttia ja Helsingissä kuusi, seitsemän prosenttia. Jos nämä prosentuaaliset luvut muunnetaan lukumääräksi, se tarkoittaa sitä, että 2600 oppilasta Helsingissä kiusataan kerran viikossa ja koko maassa noin 100 000 oppilasta. Karkeasti ilmaistuna tämä tarkoittaa sitä, että maamme jokaisella peruskoululuokalla yksi oppilas joutuu kiusaamisen kohteeksi kerran viikossa. Alakoulussa kiusaaminen on kuviteltua yleisempää. Ylemmille luokille mentäessä kiusaaminen vähentyy, kolmannella luokalla kiusaaminen on kolme kertaa yleisempää kuin yhdeksännellä luokalla. Oppilaista 60-70 prosenttia ei ole kiusattuna tai kiusaajina, kouluille tämä määrä on huomattava voimavara kiusaamisongelman vähentämisessä. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 20–21.)

Päivi Hamarus kertoo kirjassaan lyhyen kertomuksen työstä, jota kiusattiin.

Pullero. Pallo. Läski. Enniä kiusattiin lihavuuden takia. Niin pojat kuin tytötkin osoittelivat ja haukkuivat häntä. Varsinkin liikuntatunnit olivat Ennille tuskaa. Esimerkiksi renkaista roikkuminen oli yhtä tuskaa. Kaikki nauroivat ympärillä. Mari seurasi kiusaamista, joka kohdistui Enniin. Iltaisin hän ajatteli, että mikäli Enni lähtisi luokaltaan pois, hän olisi varmasti seuraava kiusattu. Ajatus painosti. Mari huomasi, että Ennin kiusaaminen paheni entisestään. Tämän takia Mari alkoi laihduttaa, kiusaamisen pelosta. Tällä hän varmistaisi sen, ettei hän itse joutuisi kiusatuksi. Mari kuihtui. Muut tytöt huomauttelivat hänen laihtumisestaan ja se tuntui Marin mielestä hyvälle. Loppuen lopuksi tilanne kärjistyi siihen, että Marin äiti vei hänet lääkäriin. Marilla todettiin anoreksia. Hoitoa saatuaan Mari palasi kouluun. Vaikka kotona syöminen sujuikin ongelmitta, Mari ihmetteli sitä, miksi koulussa syöminen olikin niin vaikeaa. (P.Hamarus 2008, 75.)

Kiusaaminen on asia, joka vaikuttaa voimakkaasti oppilaskulttuuriin. Kiusaamisen kohteeksi nimetyt asiat muodostuvat ominaisuuksiksi, joita kaikki alkavat karttamaan, esimerkiksi edellä mainittu tapaus. Mari seurasi Ennin kiusaamista vierestä ja pelkäsi joutuvansa itse kiusaamisen kohteeksi, mikäli ei täyttäisi luokkaan luotuja normeja laihuudesta. Kun kiusaamisen kohteeksi valitaan jokin tietty ominaisuus, vastakohtaisesta ominaisuudesta tulee tavoitellumpi ja arvostetumpi asia. Kuten esimerkiksi

oppilasta, jota kiusataan vaaleista housuista, kaikki alkavat pukeutumaan täysin erilaisen koodin mukaisesti ja välttävät sellaisia vaatteita. Jos joku oppilas saa hyviä arvosanoja ja häntä kiusataan sen takia, eivät muut uskalla tuoda esille omaa menestystään tällaisessa yhteisössä. Kiusaaminen voi täten toimia koulun tavoitteita vastaan. Koulussahan olisi tarkoitus oppia yhdessä ja tuoda oma osaaminen esiin, tällöin myös tuntiaktiivisuus on yksi arvioinnin perusta. (P.Hamarus 2008, 75-76.)

Kun oppimisympäristö muuttuu turvattomaksi, se vaikuttaa väistämättä oppimiseen ja kouluviihtyvyyteen. Kiusaamattomuus on ehdoton edellytys terveelle kasvulle ja oppimiselle. Oppiminen on hankalaa ja jopa mahdotonta mikäli ilmapiiri on pelon ja jännityksen valtaama. Tällainen ilmapiiri on este luovuudelle ja ilmaisulle. Luovan työn tekeminen silmällä pidon kohteena ja arvostelun alla ei onnistu. Oppimisilmapiiristä häviää ilon tunne ja kouluun meneminen tuntuu vastenmieliseltä ja hankalalta. Poissaolot lisääntyvät, joiden takia oppilas jää opetuksessa jälkeen. (P.Hamarus 2008, 76.)

Kiusaaminen vaikuttaa yksilötasolla kiusattuun henkilöön kaikkein vakavimmin. Kansainvälinen sairaalatutkimus tutki psyykkisistä sairauksista kärsivien henkilöiden taustoja; mistä traumat olivat saaneet alkunsa. Henkilöiden, jotka sairastivat skitsofreniaa, taustoista löytyi 30 - 80 prosentissa tapauksista seksuaalista tai fyysistä väkivaltaa, johon myös koulukiusaaminen lasketaan. Kaikkien sairaalapotilaiden mukaan tällaiset tapahtumat selittivät jopa 69 prosenttia tapauksista. Kiusaaminen, joka on jatkunut pitkään, aiheuttaa henkisiä vaurioita, jotka voivat tulla esiin myöhemmin. Kiusaamisesta maksettu hinta on kallis; sairaalajaksot, terapiakäynnit, sairauslomat ja työkyvyttömyyseläke. Kysymys on vakavasta asiasta, joka yksilökohtaisesti tulee yhteiskunnalle kalliiksi. (P.Hamarus 2008, 79.)

Jos mietitään opiskeluun vaikuttavia tekijöitä, niin kiusaamisella voi olla vaikutusta siihen. Kiusattu henkilö pyrkii välttämään sellaisia valinnaisaineita, joihin kiusaaja osallistuu. Kiusaaminen saattaa lisäksi vaikuttaa kiusatun identiteettiin ja ohjata ammatinvalintaa sitä kautta. Toisaalta kiusattu saattaa tavoitella hyvää koulumenestystä. Hän voi keskittyä opiskeluun ja vaikuttaa tätä kautta ammatinvalintaan. Hänelle tulee pätemisen tarve opiskelussa ja se on ainoa väylä näkyväksi tulemiselle. Kuten edellä mainittiin, kiusatussa ilmapiirissä luovuus katoaa. Jos pelaa varman päälle se johtaa jäykkyyteen ja kankeuteen. Ilmapiiri, jossa kukaan ei tohdi viitata tai osoittaa kiinnostusta oppimiseen, on syntynyt. (P.Hamarus 2008, 79.)

Seksuaalinen häirintä voi näkyä myös kouluissa. Opettajakouluttaja Elizabeth J. Meyer on Hanna Vilkan kirjassa Seksuaalinen häirintä (2011) kertonut, että hänen mielestään seksuaalinen häirintä, sukupuoliin häirintä ja kiusaaminen eroavat toisistaan sillä, että sukupuoliin häirintä on terminä käytetty kuvaamaan millaista käyttäytymistä tahansa, joka on loukkaavaa perinteisiä sukupuolienormeja kohtaan. Lisäksi sukupuoliin häirintä kuvastaa käyttäytymistä, joka loukkaa myös heteroseksuaalista maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä, joka vaikuttaa kielteisesti kohteelle tai kohteille tai heidän ympäristölleen. Kiusaaminen käsittää toistuvan vahingonaiheuttamisen päivästä päivään. Sukupuolinen ja seksuaalinen häirintä sekä kiusaaminen tapahtuvat toisiinsa linkittyneinä, mutta eroavat kuitenkin sel-

keästi toisistaan. Häiritsijät luovat tahallisesti tai tahattomasti toiminnallaan ja sanoillaan epämiellyttävän ilmapiirin, mutta kiusaajat aiheuttavat vahinkoa tahallaan. Toisekseen, kiusaaminen on suunnattu useimmiten yksilölle. Häirintä sen sijaan saattaa loukata jopa kokonaista ryhmää yksilön lisäksi kuten lesboja, homoja, vammaisia, erilaisia oppijoita, transihmisiä ja pahimmillaan tuhota koko yhteisön esimerkiksi koulun, luokan tai työpaikan. (H. Vilkkä 2011, 47-48.)

Tutkimuksien mukaan kouluissa on ilmentynyt henkistä kiusaamista kuin väkivaltaakin. Häirinnän suuntautuminen kouluissa yleensä on seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuolen rooliin tai tyyliin liittyvää. Esimerkiksi henkilö voi joutua kiusaamisen kohteeksi, kun omat harrastukset tai sukupuoli-tyyli eivät tue normaaleiksi koettuja heteroseksuaalisia normeja. Myös liian aikaisin kehittynyt tai kehityksestä jälkeenyäännyt tyttö tai poika voi oman fyysisen kehityksensä takia tulla kiusaamisen kohteeksi. Tämä tarkoittaa siis sitä, että mikäli oppilas ei käyttäydy, pukeudu tai näytä tavalliselta ikäisekseen, hän saattaa joutua kiusaamisen tai häirinnän kohteeksi. Varsin yleistä on, että oppilaat, jotka ovat julkisesti lesboja tai homoja, tai tyttöpoikia tai poikatyttöjä, joutuvat uhreiksi. (H. Vilkkä 2011, 48.)

2.2 Nettikiusaaminen

Tilastollisia tutkimuksia on siitä, että koulukiusaamista tapahtuu Internetissä, sähköpostitse tai tekstiviestein. On hyvinkin todennäköistä, että oppilaat jotka kiusaavat koulussa uhria, kiusaavat häntä myös sähköisissä viesteissä. (H. Vilkkä 2011, 49.) Uuden tekniikan ansiosta koulukiusaaminen voi yltää kotiin: ikävät sähköpostit, tekstiviestit ja kommentit Messengerissä. Kotonakaan ei saa olla rauhassa, edes nukkuessaan. Paikka, jossa pitäisi tuntea turvallisuutta ja rauhaa ei olekaan enää niin rauhallinen ympäristö. Koulun sisällä muotoutunut käyttäytymismalli siirtyy verkkoon. (E. Thorslund 2007, 52.) Mannerheimin lastensuojeluliiton teettämän hyvinvointikyselyn mukaan 57 % nettikiusaajista on samassa koulussa kuin kiusattu, 26 % on tuttuja muualta ja 17 % on tuntemattomia. (MLL; Ei nettikiusaamiselle, MLL:n kouluhyvinvointikysely, 2009.)

Tällaisia tapahtumia voi olla aikuisten vaikea huomata, koska kiusaajat voivat toimia hyvin hienovaraisesti. Kiusaamisen huomaaminen jo koulupihassa voi olla vaikeaa, jopa mahdotonta nähdä. Herää kysymys, miten kiusaamisen ja torjunnan voi huomata? Kännykät ja Internet ovat luoneet uudet välineet siihen. Nettikiusaaminen on kiusaamista siinä missä muukin kiusaaminen. Digitaalinen viestintä on uusi tie kiusaamiselle. Uudenlaista kiusaamista ovat esimerkiksi uhkailevat tekstiviestit, valheet ja huhut, joita levitellään chatissa, erilaisista digitaalisista yhteisöistä poissulkeminen, ikävien kuvien levittäminen ja niin edelleen. Tämä tapa on nopeaa ja tehokasta. Kiusaajan ei tarvitse katsoa edes uhriaan silmiin. Kuten huomataan, tekniikka tuo useita erilaisia ja uusia tapoja luoda kiusaamista. Kiusaaminen voi saada vakavampia uusia sävyjä. Vika ei ole tekniikassa, vaan ihmisissä ja heidän välisissään suhteissa toisiaan kohtaan. (E. Thorslund 2007, 52- 53.)

Digitaalinen kiusaaminen mahdollistaa lisäksi sen, että lähettäjä ja todisteet on helpompi jäljittää. Lähes kaikista digitaalisista viesteistä jää jonkinlainen muistijälki, jonka kautta teko voidaan selvittää.

Hankittuja todisteita voidaan täten käyttää perusteena asiaa käsiteltäessä kouluissa tai vakavimmissa tapauksissa rikosilmoitusta tehtäessä. Kiusaamisen ei aina tarvitse olla vakava loukkaus, vaan keveämmät teot voivat saada nuoren ihmisen voimaan pahoin. Tällaisissa tapauksissa ikävien kuvien, tekstiviestien ja sähköpostien tallentaminen on tärkeää, jotta ne voidaan näyttää luotettavalle aikuiselle. Esimerkiksi chatissa kirjoitetut viestit katoavat koneen sulkeuduttua, tämän takia näytölle tulleet herjaukset on syytä kirjoittaa ylös vaikka paperille. (E. Thorslund 2007, 53.)

Uuden tekniikan ansiosta on siis loukkausten ja uhkausten tallentaminen mahdollista. Kuten edellä mainittiin, niistä jää jälki automaattisesti. Kaikki mitä on kirjoitettu, on mahdollista myös tallentaa. Tällainen kiusaamistilanne on aivan erilainen kuin ilkeissä katseissa tai huuteluisa koulun pihalla, joista ei ole todisteita jälkikäteen. Digitaalisen kiusaajan on vaikeampaa kiistää tekojaan, sillä jalanjälkeä ei ole vaikea seurata. Suurin osa kiusaajista, jotka lähettävät herjaavia tekstiviestejä ja sähköposteja, saadaan kiinni. (E. Thorslund 2007, 53–54.)

Pelastakaa Lapset Ry:n mukaan kiusaaminen on käynyt raemmaksi uusien kiusaamistapojen myötä: netissä kiusaamisessa käytetyt nimittelyt ja herjaukset ovat sävyiltään julmempia verrattuna kasvotusten käytyihin herjauksiin ja nimittelyihin. Esimerkiksi häirinnänkohteeksi joutunut voi saada sähköpostiinsa hänen nimensä kirjoitusasuun muokatun linkin, jonka sisältö voi olla lapseen kohdistuvaa pilkkaa tai aineistoa, joka on kopioitu pornosivuilta. Linkki on yleensä kiusaajan luoma. Vuonna 2006 Mannerheimin Lastensuojeluliiton tehdyssä kyselyssä viidesosa kuvagalleriaan kuuluvista käyttäjistä oli kokenut nettikiusaamista. (E. Thorslund 2007, 54.)

Aikuisten on syytä ottaa kiusaamiseen liittyvät merkit tosissaan. Mikäli lapsi joutuu kiusaamisen tai häirinnän kohteeksi netissä, on tärkeää, ettei häntä itseään syyllistetä asiasta. Kiusaaminen ei ole kiusatuksi tulleen kohteen vika, vaan herjaavien tai uhkaavien viestien ja kuvamateriaalin lähettäjä. Uhkauksia tai ilkeitä sanoja ei tule hyväksyä. Asiasta on syytä kertoa myös koululle. Kerro mitä netissä voi tapahtua ja todista, millaisia viestejä tai kuvia lapselle on lähetetty. Pyrkikää työskentelemään yhdessä, jotta ongelma saataisiin ratkaistua, samalla tavalla kuten normaalin kiusaamistilanteen selvittämiseksi. (E. Thorslund 2007, 54–55.)

Luotettaville verkkoyhteisöillä on omat keinonsa kiusaamisen ja häirinnän välttämiseen. Kiusaajan tai häiritsijän voi laittaa mustalle listalle ja kertoa ylläpidolle. Kiusaajasta on siis mahdollista kertoa eteenpäin, vaikka itse et olisikaan uhrina. Epäilyttävästä toiminnasta on syytä kertoa ylläpitäjälle, jonka yhteistiedot löytyvät luotettavan sivuston omista yhteistiedoista. Kiusaamisen uhriksi joutuneille on omia ryhmiä vastaavissa verkkoyhteisöissä. Tällaisissa ryhmissä voi tavata netin välityksellä samantilaisessa tilanteessa olevia. Näissä ryhmissä voi olla helpointa kertoa omasta kokemuksestaan muille. (E. Thorslund 2007, 55 - 56.)

Kunnianloukkaus on laitonta niin fyysisesti kuin netissäkin. Kunnialoukkaukseen syyllistyy, kun uhrista on levitetty valheellista tietoa ja tämä on aiheuttanut kärsimyksiä uhrille. Lisäksi laitton uhkaus on rikos. Ei ole väliä onko uhkaus tehty digitaalisesti vai perinteisesti. Usein uhkaus kohdistuu uhrin henkiseen tai fyysiseen koskemattomuuteen. Koulu on veloitettu valvomaan, ettei yksikään oppilas joudu

kiusaamisen kohteeksi. Mikäli kiusaaminen muuttuu niin vakavaksi, että koulu on kyvytön asiassa, yhteydenotto paikalliseen poliisiin on tarpeellinen ja tehdä täten rikosilmoitus. Pyri saamaan kaikki mahdollinen tieto kiusaamisesta talteen. (E. Thorslund 2007, 55.) Tyypillisimpiä netissä tapahtuvia rikoksia ovat muun muassa sellaisen tiedon levittäminen joka loukkaa yksityiselämää, tekijänoikeuden loukkaaminen, perättömät vaarailmoitukset, tietomurrot ja viestintäsalaisuuden rikkominen. Laki suo-
jaa jokaisen yksityiselämää sekä kunniaa, ja tämän takia kunnian murtamista pidetään kunnianlouk-
kauksena tai loukkaavan tiedon levittämisenä, joka vaikuttaa yksityiselämään. Ihminen voi syyllistyä
kunnianloukkaukseen netissä levittämällä loukkaavaa tai valheellista tietoa. Tällaisia voivat olla pika-
viesteissä, sähköpostitse tai tekstiviesteitse lähetetyt herjaavat viestit tai esimerkiksi kuvat joita on
muokattu. Yksityisten tietojen, kuten uskonnollisten vakaumusten, seksuaaliseen suuntautumiseen,
poliittiseen tai yhteiskunnalliseen liittyvät tiedot.
(MLL; Ei nettikiusaamiselle.)

Netissä kiusaaminen voi käantyä rikokseksi, jolloin kyse on vakavasta kiusaamistapauksesta kuten
yksityistietojen levittämisestä tai kunnianloukkauksesta. Kiusaamistapaukset voivat johtaa kovaankin
rangaistukseen, koska netissä tehdyt töppäilyt ovat kaikkien nähtävillä ja voi aiheuttaa suurempaa
mielipahaa kiusatulle. Kunnianloukkaus ja yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen on vakava ri-
kos ja siitä voi joutua maksamaan sakkoja tai saada jopa vankeusrangaistuksen. Tuomittu on määrätty
maksamaan tapauksen mahdolliset oikeudenkäyntikulut. Tietomurrolla tarkoitetaan toisen tietojärjes-
telmään luvaton tunkeutumista tai sen käyttöä. Jo pelkkä luvaton yritys päästä johonkin palveluun
on rikos, mikäli henkilöllä ei ole siihen käyttöoikeutta. Tietomurto kattaa myös toisen henkilön luv-
tonta käyttäjätunnuksen ja salasanan käyttöä. Rangaistuksena on sakko tai enintään vuosi vankeutta.
Poliisilla on oikeus takavarikoida esimerkiksi tietokone kotietsinnän yhteydessä rikoksentekovälineenä.
Palvelun tarjoajilta poliisi saa tietoonsa lainrikkokat, joten heidän on mahdollista jäljittää rikoksen te-
kijat. (MLL; Ei nettikiusaamiselle.)

Suomen lain mukaan alle 15-vuotiaaseen henkilöön on mahdollista kohdistaa oikeudellisia toimenpi-
teitä tai seuraamuksia, vaikka rikosoikeudellinen vastuu alkaakin 15-vuotiaana. Vaihtoehto tuomiois-
tuimelle lievissä rikostapauksissa on sovittelu. Sovittelussa tekijä ja uhri ovat saman pöydän ääressä
ja sovittelevat tukenaan koulutetut vapaaehtoiset sovittelijat, jotka ovat sovittelutoimiston ammatti-
laisten ohjauksessa. Sovittelussa keskustellaan kuinka tehty teko voitaisiin hyvittää. Kun kyse on vi-
rallisten syytteen alaisista rikoksista, syyteharkintavalta on sovittelussa syyttäjällä. Mikäli asia saadaan
soviteltua, on syyttäjän päätettävissä nostetaanko syyte vai ei. Jos syyte nostetaan, huomioidaan
onnistunut sovittelu syyteharkinnassa ja rangaistusta tuomittaessa sekä mitattaessa.
(MLL; Ei nettikiusaamiselle.)

Laissa ei ole määritelty vahingonkorvausvelvollisuuden alaikäraja. Tämä tarkoittaa sitä, että nuorilla
rikoksentekijöillä on vahingonkorvausvelvollisuus. Vahingonkorvaus maksetaan sille henkilölle, jonka
oikeuksia on rikottu. Vahingonkorvaukset ovat voimassa ikuisesti, mikäli vaatimus uudistetaan kolmen
vuoden välein. Samaan aikaan korvaukselle syntyy korkoa noin 10 %, joka tarkoittaa sitä että korvaus
kaksinkertaistuu kymmenessä vuodessa. Vaikka kyseessä ei olisikaan rikosta, on poliisilla toimenpide-

rekisteri jonne kirjataan tapahtuneet toimenpiteet joihin poliisi on puuttunut, kuten sakot, rikosilmoitukset ja sekalaisilmoitukset. Näin toimitaan esimerkiksi jos henkilö on alle 15-vuotias. Lisäksi alle 15-vuotiailta kirjataan rikosilmoitukset vaikka ne eivät olisi johtaneetkaan suurempaan toimenpiteeseen. Kun henkilö täyttää 18-vuotta, hänen hölmöilyistään kirjatut tiedot poistuvat vuoden täysi-ikäistymisen jälkeen jos uusia kirjauksia ei ole tullut. Rikosrekisteriin kirjataan vankeus- ja nuorisorangaistukset ja ne säilyvät vähintään viisi vuotta. (MLL; Ei nettikiusaamiselle.)

2.3 Työpaikkakiusaaminen

Työyhteisössä usein kiusaamiseen liittyen on käytetty termiä henkinen väkivalta. Työturvallisuuslaissa (Työturvallisuuslaki 1.1.2003, 28 §) on käytetty nimitystä ”häirintä tai muu epäasiallinen kohtelu”. Hamarus kertoi väitöskirjassaan määritelmiä, joita on käytetty työpaikkakiusaamisesta:

”Kiusaaminen on pitkäkestoinen, toistuva ja vakava kielteisten toimintojen prosessi, se on alistavaa ja kiusallista käyttäytymistä. Kiusaamista ei ole se, jos jotakuta haukutaan kerran tai jos joku kohauttaa hartioitaan jollekin kerran. Negatiivinen käyttäytyminen kehittyy kiusaamiseksi, kun se on jatkuvaa ja toistuvaa (Vartia 2003,31).” Suomen mielenterveysseuran raportissa henkistä väkivaltaa määritellään seuraavalla tavalla: *”Suoranaisesta aineellisilla pakotteilla uhkaamisesta poikkeavat keinot, joilla tavoitellaan toisen ihmisen alistamista. Henkinen väkivalta heikentää väkivallan kohteen kykyä osallistua vapaaseen keskusteluun, luoda realistista maailmankuvaa ja kehittää sosiaalisiiin sitoumuksiin perustuvaa järjestelmää (Henkinen väkivalta 1979,2).”* (Hamarus, 2006.)

Aikuisten kiusaamista tutkittaessa on huomattu, että yleisimmät kiusaamiseen johtavat tekijät ovat työpaikalla tapahtuneet konfliktit, joissa on sanottu ja tehty asioita, joita ei haluta tehdä. Pieni konflikti voi jäädä työyhteisöön ja pahentua. Sitten se laajenee ja johtaa henkiseen väkivaltaan ja työyhteisön klikkiytymiseen. Pieni ristiriita voi johtaa koko työyhteisöä hankaloittavaan tilanteeseen. (Hamarus, 2006.)

Aikuisten kiusaamisen muodot voivat olla alussa niin pieniä ja huomaamattomia, että niitä ei edes huomata ja niitä on hankala todistaa muille. Aikuisten kiusaaminen voidaan niin sanotusti jakaa kolmeen vaiheeseen, joista edellä mainittu epäsuora kiusaaminen on ensimmäinen vaihe. Toisessa vaiheessa epäsuoran väkivallan pitkään jatkuneisuus aiheuttaa sen, että uhria ei pidetä enää samanarvoisena kuin muita. Nähdään, että kiusattu on itse syyllinen tilanteeseensa ja että hän ansaitsee tulla kiusatuksi. Tämä siis mahdollistaa sen, että kiusaaminen muuttuu kollektiiviseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että yhteisön on helppo kiusata kiusattua ja täten syyllisyys jakautuu kaikkien osalle, eikä kenenkään tarvitse kantaa sitä yksin. Kun suora kiusaaminen jatkuu tarpeeksi kauan, kiusattua henkilöä ei nähdä edes ihmisarvollisesti samanarvoisena kuin muut yhteisön jäsenet. Kiusaamisen menetelmät muuttuvat suoremiksi ja kiusattu saatetaan naurunalaiseksi koko yhteisön edessä. Kolmas vaihe käsittää henkisen väkivallan raaistumisen ja vakavoitumisen. Näissä tilanteissa uhrin yksityiselämään voidaan tunkeutua, kiusattua voidaan uhkailla tai jopa kyseenalaistaa hänen mielenterveytensä. (Hamarus, 2006.)

On selvää, että ihmissuhde- ja vuorovaikutusongelmat aiheuttavat mielipahaa ja saattavat loukata tunteita. Muistettava on, että kyse ei kuitenkaan välttämättä ole työpaikkakiusaamisesta. Kiusaamisessa tässäkin tapauksessa rajanveto voi olla vaikeaa, koska kokemukset ovat henkilökohtaisia. Tämän takia ristiriitaiset tilanteet tulisi selvittää, ja mikäli tarve vaatii, hoitaa ne työpaikkakokouksessa. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Alla on lueteltu esimerkkejä, jotka eivät ole työpaikkakiusaamista, mutta voivat tuntua joidenkin mielestä vääryydeltä.

- Esimiehen toimivaltansa puitteissa antamat käskyt ja määräykset
- Esimiehen sopimus- ja laintulkinnat, jotka työntekijä koee vääriksi
- Työtä ja työnjakoa koskevat työnjohdolliset päätökset
- Huomautuksen ja varoituksen antaminen perustellusta syystä
- Työntekijän ohjaus työterveyshuoltolain tarkoittamaan työkyvyn arviointiin sen jälkeen, kun hän on keskustellut ensin asianomaisen kanssa työnteossa ilmenevistä vaikeuksista
- Työntekijöiden erilainen kohtelu, kun siihen on perusteltu syy
- Työntekijöiden väliset ristiriidat työhön liittyvistä päätöksistä ja tulkinnoista

(JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Mikäli kuitenkin esimiehen epäillään rikkoneen työnantajaa velvoitettavia lakeja ja sopimuksia, työntekijän tulee kääntyä luottamusmiehensä tai työsuojeluvaltuutettunsa puoleen. Heidän tehtävänä on selvittää asia ja käynnistää mahdolliset neuvottelut työnantajan kanssa. Työsuojeluvaltuutetun tehtäviin kuuluu edustaa työntekijää niin henkisissä kuin fyysisissäkin työsuojeluasioissa. Hänen on ymmärrettävä, että tilanteessa on useita näkökulmia ja että kaikkia osapuolia on kuultava. Tilanteet, joissa työsuojeluvaltuutettua tarvitaan, on saatettava kuntoon ja tästä vastaa työsuojeluvaltuutettu. Lisäksi hän voi olla yhteydessä luottamusmiehen tai esimerkiksi työsuojeluasiamiehen kanssa. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Kiusaamista on mahdollista ehkäistä, asia koskee myös työpaikoilla tapahtuvaa kiusaamista ja häirintää. Työyhteisön toiminnan kehittämiseen on useita keinoja, joita työpaikoilla voidaan hyödyntää. Alla on esimerkkejä siitä, kuinka häirintää on mahdollista ehkäistä.

- Säännölliset kehityskeskustelut jokaisen työntekijän kanssa
- Työn ja työyhteisön tavoitteiden selkiyttäminen
- Säännölliset työpaikkakokoukset.
- Selkeä työn- ja vastuunjako
- Toimiva perehdyttämisjärjestelmä
- Työntekoa tukeva johtaminen, esimiestaitojen kehittäminen
- Työyhteisön tilan jatkuva arviointi
- Jokaisen henkilön vastuullinen käyttäytyminen ja rakentava asennoituminen

(JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Kiusaamista on mahdollista ennaltaehkäistä luomalla yhteiset pelisäännöt sekä ohjeet kuinka työpaikalla tulee käyttäytyä. Näin ollen jokaisen tulee noudattaa annettuja ohjeita ja määräyksiä. Työpaikalla voidaan myös luoda toimintamalli joka käsittelee työpaikkakiusaamista. Tällainen toimintamalli luodaan yhdessä henkilöstön kanssa. Jos työpaikalla syntyy konflikteja tietyissä olosuhteissa, niiden aktiivinen poistaminen on tärkeää. Lisäksi konfliktitilanteisiin välitön puuttuminen vähentää kiusaamistilanteiden syntymistä. (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto)

Seksuaalinen häirintä työpaikalla

Työpsykologi Olavi Parvikko kertoo, että seksuaalista häirintää työyhteisön sisällä on kokenut 40 000 työntekijää ja parhaillaan sen kohteena ovat 10 000 työntekijää. Tavallisin kohde häirinnälle on nuorempi naishenkilö. Harvinaista on, että esimies häiritsee, mutta miespuoliset työtoverit tai miesasiakkaat ovat hyvinkin yleisiä häiritsijöitä. (H. Vilka 2011, 167.)

Kiusaaminen ja riita eroavat toisistaan niin, että kiusaaminen on pitkään jatkuvaa ja usein toistuvaa kaltoin kohtelua. Ihminen, jota kiusataan, tuntee olevansa kaltoin kohdeltu, nöyryytetty, alistettu, puolustuskyvytön ja tuntee olonsa ahdistetuksi. Seksuaalista häirintää esiintyy niin työpaikoilla, harrastuksissa kuin kouluissakin. Seksuaalisen häirinnän ja kiusaamisen lopputuloksena henkilön koskemattomuuden loukkaamisen lisäksi se aiheuttaa henkistä väkivaltaa uhrin seksuaalisuudelle. (H. Vilka 2011, 46.)

Seksuaalinen häirintä ei välttämättä tarkoita reittä pitkin ylenemistä, vaan voi esiintyä monissa muodoissa työpaikoilla. EU-komission mukaan jopa 50 % naisista on kokenut seksuaalista ahdistelua työpaikoillaan. Lisäksi miehet kokevat sitä myös, mutta tunnustavat sen harvemmin. Täten kynns seksuaaliseen häirintään on korkeampi miehillä homoepäilysten ja miehisyyden takia.

(K. Korhonen 2009, 26.)

Sukupuolihäirintä luetaan yhdeksi työpaikkakiusaamisen muodoksi. Harmiksi se sekoittuu useimmiten muihin epäasiallisuuksiin. Usein seksuaalisesta häirinnästä on helpompi puhua kun sukupuolta, seksiä tai seksuaalisuutta ei mainita. Työsuojeluviranomaiselle ilmoittaminen on ehdottoman tärkeää, mikäli työpaikalla tapahtuu kähmintää, käsiksi käymistä tai muuta lähentelyä humalassa tai selvin päin. (K. Korhonen 2009, 26.)

Tutkimukset osoittavat, että puolet suomalaisista on kokenut jonkinlaista ihastumista työkaveriinsa, tämän takia on selvää, että asiat saattavat mennä helposti sotkuun. Seksuaalinen häirintä määritellään sukupuoleen liittyväksi tai sukupuolesta johtuvaksi asiattomaksi kohteluksi. Naisiin ja miehiin, sukupuolesta riippuen, kohdistuvat asiat nivoutuvat muuhun kiusaamiseen tai muuten vain huonoon ilma-
piiriin ja sen takia on hankalaa sanoa, onko itselleen sattunut tapaus ollut sukupuolihäirintää, kiusaamista, työsyryntää vai muuta jännitettä yhteisön välillä. (K.Korhonen, 2009 28.) Seksuaalinen häirintä tunnistetaan silloin, kun kiusaaminen kohdistuu kehoon, sukupuoleen, seksuaaliseen toimintaan ja vireyteen ja seksuaaliseen suuntautumiseen sanoin tai teoin. Usein seksuaalinen häirintä tulkitaan osaksi nuorten elämää, joten siihen harvemmin puututaan. (H. Vilka 2011, 49.)

Häirintä tarkoittaa tiettyyn henkilöön kohdistuvaa käyttäytymistä, joka aiheuttaa häirityssä henkilössä emotionaalista kärsimystä. Häirintä on liitetty usein myös seksuaaliseen häirintään. Kiusoittelua voi olla vaikeampi erottaa kiusaamisesta. Joidenkin mielestä se on osa normaalia kulttuuria ja elämää, toisten mielestä taas se on kiusaamisen lievempi muoto. Jotkut pitävät kiusoittelua kiusaamisen alkuna, toiset kiusaamisen yhtenä muotona ja joidenkin mielestä se on kokonaan erilaista käyttäytymistä. (Hamarus, 2006.)

3 KIUUSAAMISEN EHKÄISEMINEN JA KONTROLLOINTI

3.1 Koulukiusaamiseen apua

Koulukiusaamista koskien opetusministeriö asetti 1993 syksyllä selvitysmiehen selvittämään koulukiusaamisen ilmenemismuotoja ja nykytilaa. Tämän lisäksi tehtäväksi tuli ehdottaa keinoja, joilla koulukiusaamista voitaisiin vähentää ja ongelmatilanteisiin voitaisiin puuttua tehokkaasti. Selvityksessä, joka julkaistiin, kävi ilmi, että koulukiusaamista ja kouluväkivaltaa esiintyy kaikissa koulumuodoissa. Tutkimustulosten mukaan koulun sijainnilla ei ollut merkitystä, sijaitseeko koulu kaupungissa vai maaseudulla. Koulun koolla ei ollut myöskään väliä, suuremmissa kouluissa ei kiusattu enempää kuin pienemmissä kouluissa. Oppilaista 15 prosenttia joutui koulukiusaamiseen mukaan joko uhrina tai tekijänä. Koulukiusaaminen tapahtuu välitunneilla ja luokissa erityisesti silloin, kun opettaja ei ole paikalla. Koulumatkoilla tapahtuva kiusaaminen on taas vähempää kuin on oletettu. Todennäköisesti kiusaamista on lisännyt taloudellinen taantuma, jonka takia opetusryhmät ovat suurentuneet. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 21.)

Kiusattua oppilasta auttaa ensisijaisesti hänen oma opettajansa. Alakoulussa luokanopettaja vastaa ongelmista, yläkoulussa hänen luokanvalvojansa. Ongelmana yläkoulun kiusaamistilanteissa on se, ettei oppilas välttämättä tapaa luokanvalvojaansa päivittäin. Aina tavoitettavissa oleva on koulun rehtori. Lähestulkoon jokaisessa koulussa on erityisopettaja, joka on saanut koulutuksen ongelmatilanteisiin koulussa. Suuremmissa kouluissa ovat käytössä koulupsykologi ja koulukuraattori, joilla on erikoisosaaminen oppilaiden keskinäisiin ongelmatilanteisiin. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 139.)

Koulun johtokuntaan on syytä olla yhteydessä, mikäli kiusaaminen ei lopu kun edellä mainittuihin tahoihin on oltu yhteydessä. Mikäli kiusaamistapaus on kovinkin vaikea ja haasteellinen, kunnan kouluvirasto ja kunnan koululautakunnan puoleen on hyvä kääntyä. Vakavien ja väkivaltaisten koulukiusaamistapausten myötä sosiaali- ja terveysviranomaisten kautta voidaan luoda koululle yhteys. Kasvatus- ja perheneuvolat ovat yhteistyössä koulujen kanssa. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 139.)

Tavoite olisi saada aikuiset yhteistyöhön niin, että koulussa olisi ilmapiiri, joka ei anna kiusaamiselle ja väkivallalle saumaa. Niin oppilaille kuin vanhemmillekin on ensisijaisen tärkeää, että koulu olisi turvallinen työyhteisö, jossa ongelmatilanteisiin puututaan. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 139–140.)

Opetussuunnitelman perusteita laativat opetushallituksen kanssa laajat sidosryhmät, lisäksi opetushallitus on vuorovaikutuksessa opetusta järjestävien tahojen kanssa. Opetushallitus kannustaakin paikalliseen opetussuunnitelmatyöhön sen ohella, kun he kannustavat opetusta järjestäviä tahoja sekä niiden alaisia seuraamaan Suomen valtakunnallista perusteiden laatimista. (Opetushallitus, 6.10.2014) Opetussuunnitelman uudistaminen asettaa tavoitteeksi luomaan parempia edellytyksiä koulun omalle kasvutyölle, oppilaiden mielekkäämmälle oppimiselle sekä kestäväälle tulevaisuudelle. Valtioneuvoston

asetuksessa 422/2012 on määritelty tavoitteet esi-, perus- ja lisäopetukselle sekä opetukselle, joka valmistaa perusopetukseen. Asetus määrää myös opetuksen tuntijaon lisäksi kielenopetusta sekä erityistä tukea koskevia säännöksiä. (Opetushallitus, 21.1.2015)

Ratkaisukeskeinen menetelmä

Jo 90-luvulla kouluissa käytettiin koulukiusaamisen selvittämiseksi ratkaisukeskeistä menetelmää. Tarkoitus oli kiinnittää huomio kaikkiin ihmisiin ja heidän voimavaroihinsa ja myönteisyyteen, jota kaikissa ihmisissä on. Tässä menetelmässä uskottiin siihen, että jokainen voi vaikuttaa omiin ongelmiinsa. Oppilaita rohkaistiin luottamaan heidän omiin kykyihinsä ja keksiä täten toimivia ratkaisuja. Ongelman käsittely on laajaa, eikä tarkoituksena ole löytää syyllistä. Ristiriidat ja oireet nähdään mahdollisuuksina parantaa vuorovaikutusta. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 117.)

Ratkaisukeskeinen menetelmä etenee seuraavalla tavalla. Kuvitellaan, että lähtökohtana on normaali kiusaamistilanne, joka on akuutti. Mukana ovat kiusaamisen molemmat osapuolet. Ongelman syyt käsitellään vain, mikäli ne ovat apuina tilanteen ratkaisemiseen. Jos tuloksiin ei koulussa päästä, mukaan otetaan vanhemmat. Tilanteessa ovat täten mukana lisäksi oppilaan vanhemmat. Tällöin oppilas saa tilanteen ymmärtää, että koulu ja vanhemmat välittävät. Kiusaamisen uhria harjoitetaan kiusaamistilanteita varten. Tarkoituksena olisi, että kiusatusta tulisi selviytyjä ja hän oppisi solmimaan kaverisuhteita. Kiusaajan tulisi ymmärtää oma vastuunsa, eikä vähättelyä kiusaamiseen omasta osuudesta hyväksyttyä. Kiusaajalta kysytään lisäksi keinoja, kuinka kiusaamisen saataisiin loppumaan. Lisäksi kiusaajaa opetetaan kohtaamaan uusi kiusaamistilanne, jossa tämän tulisi käyttää yhdessä sovittua ratkaisua. Muut oppilaat ovat kiusaamisongelman ratkaisussa suuri voimavara. Koko luokan tulisi pohtia keinoja, kuinka kiusaaminen saataisiin loppumaan. Suunnitellaan yhdessä mitä uhrin auttamiseksi tulisi tehdä ja kuinka parantaa luokan kaverisuhteita. (S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 119.)

Tämä lähestymistapa korostaa huumoria, leikkimielisyyttä sekä luovuutta. On selvää, että mitä vaikeammasta asiasta on kysymys, sitä helpommin huumori häviää asiasta. Vakavuus voi olla esteenä kuitenkin luovuudelle, joka hankaloittaa vastausten löytymistä. Huumori on apu voimien vapautumiselle ja asiaan myönteisesti suhtautumiselle.

(S-M. Harjunkoski & R. Harjunkoski 1994, 119.)

KiVa Koulu – hanke

KiVa Koulu – hanke on uusi toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja vähentää kouluissa tapahtuvaa kiusaamista. Lyhenne, KiVa Koulu, tulee sanoista ”Kiusaamisen Vastainen” ja ”Kiusaamista Vastustava”. Kyseessä on Opetusministeriön rahoittama hanke, joka on suunniteltu Turun Yliopistossa. 1.9.2006 alkanut KiVa Koulu on valtakunnallinen ohjelma, johon jokainen koulu voi

halutessaan liittyä. Ohjelmaa kokeiltiin ja kehitettiin vuosina 2006-2009 ja koska se todettiin toimivaksi, sen levittäminen suomalaisiin kouluihin on tapahtunut vuodesta 2009 eteenpäin. Kyseessä ei siis ole tietyssä ajassa tapahtuva projekti, vaan koulujen hyväksymä toimintatapa. (KiVa Koulu, 2012.)

Ohjelman tavoitteina on kiusaamisen vähentäminen, ennaltaehkäiseminen ja siitä seuraavien seurauksien minimointi. KiVa Koulun ominaispiirteisiin kuuluvat monipuoliset ja käytännönläheiset materiaalit, se on toimenpideohjelma, joka tarjoaa konkreettisia keinoja. Hanke tarjoaa muun muassa virtuaalisen oppimisympäristön kuten tietokonepelejä ja verkkoympäristön. Lisäksi tarkoituksena on vaikuttaa koko ryhmään niin, että jokainen tietää vastuunsa yhteisestä hyvinvoinnista. Ohjelma on kokonaisvaltainen, joka sisältää niin yleisiä kuin kohdennettujakin toimenpiteitä. Esimerkiksi yleisiä toimenpiteitä ovat koulun oman tilanteen kartoittaminen, oppitunnit tai KiVa -teemat, virtuaalinen oppimisympäristö, KiVa Koulu ohjelmaan kuuluvat symbolit kuten julisteet ja välituntivalvojen huomioliivit, vanhemmille kuuluva opas ja tiedote. KiVa Koulun oppituntien ja teemojen keskeisimmät tavoitteet on herättää tietoisuutta tapahtuvasta kiusaamisesta ja mikä on ryhmän osallisuus siihen. Lisäksi empatia kiusattuja kohtaan on yksi keskeisimpiä tavoitteita. Oppitunnit ja teemat kertovat myös turvallisten keinojen, tuen ja avun antamista kiusatulle. Lisäksi tarkoitus on motivoida omaa toimintaa muuttamaan niin, että kaikilla on mukavampi olla. Kohdennetut toimenpiteet otetaan käyttöön, mikäli kiusaaminen tulee ilmi. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi koulutiimin ja luokanopettajan kanssa järjestetyt selvittelykeskustelut. Koulutiimin jäsenet valitaan kouluissa henkilökunnan keskuudesta. Tiimiin kuuluu vähintään kolme aikuista. Jäseniä voivat olla esimerkiksi opettaja, koulukuraattori ja rehtori. Tiimien tehtävänä ensisijaisesti on esiin tulleiden kiusaamistapausten selvittäminen. (KiVa Koulu, 2012.)

Ohjelmaan kuuluvia materiaaleja ovat opettajille kuuluvat oppaat ja DVD:t, julisteet sekä välituntivalvojen käyttämät huomioliivit. Materiaalit, jotka löytyvät sivulta www.kivakoulu.fi, tarjoaa lisämateriaalia. Sivulla on avoin ja suljettu alue. Suljetulle alueelle kirjaututaan koulukohtaisen käyttäjätunnuksen sekä salasanan avulla. Se sisältää muun muassa oppitunteja, koulun kokouspäivää tai vanhempainiltaa varten tehtyä esitysgrafiikkaa. Lisäksi sivuilla on lyhytfilmi, joka löytyy myös DVD:llä, tiedotteet vanhemmille, oma keskustelufoorumi ja koulun tilannekarttoitus. (KiVa Koulu, 2012.)

ProKoulu

ProKoulun toiminta on tutkimukseen perustuvaa koko koulun toimintamallia noudattava ohjelma positiivisen käyttäytymisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Koulut, jotka ovat liittyneet ProKouluun saavat tutkimustietoon perustuvia ratkaisuja esimerkiksi koulun työrauhaongelmiin sekä käyttäytymisen pulmiin. Kun positiivista käyttäytymistä tuetaan, saadaan oppilaille enemmän mahdollisuuksia oppimiseen ja opettajan työn kuormituksen vähentämiseen. ProKouluissa on ylä- ja alakouluille omat toimintamallinsa, joita he noudattavat. Alakouluilla toteutetaan koko yhteisön positiivisen käyttäytymisen tukemisen mallia ja yläkouluilla Työrauha kaikille – toimintamallia, joka on luokkakohtainen. Niilo Mäki Insti-

tuutti ja Itä-Suomen yliopisto toteuttaa ja opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa ProKoulu – tutkimusta, jolla selvitetään Suomessa koko koulun yhteisten menettelytapojen vaikuttavuutta. (ProKoulu, 2013.)

ProKoulu, positiivisesti ryhmässä oppiminen, tukee oppilaita koulun kasvutavoitteita kohti. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja puuttua varhaisessa vaiheessa suunnitelmallisesti näkyviin ongelmiin. Se ennaltaehkäisee useita pulmia ja lisää kaikkien hyvinvointia. (ProKoulu, 2013.)

2000 – luvulta lähtien muun muassa Norjassa, Alankomaissa, Australiassa ja Yhdysvalloissa on käytetty positiivisen käyttäytymisen tukevia malleja. Suomessa Varkaudessa positiivisen käyttäytymisen tukeminen on aloitettu kolmessa koulussa. Eri-ikäisille oppilaille asetetaan koulun omat yhteiset odotukset positiivista käyttäytymistä kohtaan, joita harjoitellaan ja opetetaan osana koulun arkea. Koulutus ja siihen kuuluvat materiaalit ovat ilmaisia. Koulut voivat hyödyntää tutkimus- ja arviointitietoa niiden omassa kehittämistyössään. (ProKoulu, 2013.)

3.2 Nettikiusaamiseen apua

Lapsi tarvitsee apua netin käyttämiseen ja siihen kuinka toimia sosiaalisessa mediassa. Aikuisten tulisi myös opastaa mitä tehdä silloin, kun joutuu netissä kiusaamisen kohteeksi tai saa vastaansa muita ongelmia. Aikuisilla voi olla haaste erottaa kiusaaminen ja normaali keskustelu toisistaan. Hymiöt, netissä käytettävä kieli ja muut erikoispiirteet voivat olla haastavia tulkita. Tämän takia kiusaamistilanteisiin puuttuminen voi olla vaikeaa. On myös hyvä muistaa, että lapsi ei välttämättä kerro kiusaamisen kohteeksi joutumistaan aikuiselle, joka ei osaa käyttää verkkoympäristöä. Asian käsittely voi olla pelottavaa ja häpeällistä. Usein myös luullaan, että kiusaamisesta kertominen vain pahentaa tilannetta ja pysytään tämän takia vaii. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Kiusaaminen on aina aikuisen ihmisen vastuulla. Kasvattajien tulee tutustua lastensa netinkäyttöön ja sen takia myös kiusaamisen eri muotoihin netissä. Aikuisen ainoa keino auttaa nettikiusaamisen kohteeksi joutunutta on tutustua siellä tapahtuviin hyviin ja huonoihin puoliin. Nettimaailmassa lasten ei kuulu ratkaista yksin tai edes keskenään kiusaamiseen, solvaamiseen tai uhkailuun liittyviä asioita ja tilanteita. Koulumaailmassa olisi hyvä käydä läpi keinoja kuinka nettikiusaaminen tunnistetaan. Se auttaa lapsia avautumaan netissä tapahtuvista kiusaamistilanteista ja samalla he itse oppivat netin käytösäännöt. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Tämän luvun tarkoituksena on saada toimintamalleja netissä kohdattuihin epämiellyttäviin tilanteisiin sekä vahvistaa turvallisia ja viisaita keskustelutaitoja netissä. Kuten edellä mainittiin, lapset eivät välttämättä kerro kiusaamistilanteista vanhemmilleen tai muille aikuisille, jotka eivät nettiä osaa käyttää. Se lisääkin vanhempien pohdintaa siitä, kuinka he voivat tukea lastaan viisaassa netin käytössä.

Monet aikuiset ovat melko epätietoisia siitä, että netissä nuori voi luoda erilaisia ihmissuhteita ja saada näiden kautta voimakkaitakin kokemuksia. Tästä syystä he eivät myöskään tiedä kuinka pahoin siellä voi satuttaa toista ja tulla itse satutetuksi. Aikuisen ei tarvitse käyttää verkkoa samalla tavalla kuin

lapsi, mutta hänen tulisi olla yhtä kiinnostunut lapsen netinkäytöstä ja nettiystävistä kuin hän on kiinnostunut koulunkäynnistä ja lapsen luokkatovereista sekä muusta hyvinvoinnista. On tutkittu, että jo aikuisen kiinnostus lapsen media-arkea kohtaan alentaa riskejä ja tukee mediakäytön hyviä puolia. Aikuisten tulisi siis asettaa mediakäytölle tietynlaiset pelisäännöt. Lapsi ei saa välttämättä verkosta tervettä järkeä, erilaista näkökulmaa tai harkinta kykyä. Aikuisen tulisi edustaa näitä asioita, jotta hän voi ohjata lastaan fiksuun nettikäyttäytymiseen ja opettaa lapselle kuinka arvioida sieltä saatua tietoa. Aikuiselta ei siis edellytetä viimeisimmän päälle olevan teknologian käyttämistä, lapsi voi olla tässä asiassa etevämpi ja opastaa vastaavasti aikuista käyttämään teknologiaa. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Syy, miksi lapsi ei kerro joutuneensa koulussa kiusatuksi on se, ettei hän usko aikuisen siihen puuttuvan. Todennäköisemmin lapsi kertoo nettikiusaamisesta kotona kuin koulussa. Mitä nuorempi ja useammin kiusattu lapsi oli, sitä todennäköisemmin hän kertoi kiusaamisestaan. Tehdyn kouluhyvinvointikyselyn mukaan noin puolet uskoi opettajan puuttuvan kiusaamiseen. Opettajan rooli kiusaamisessa on merkittävä, sillä lapsi tuntee, että opettaja on vastuullinen tilanteessa jossa lapsella ei ole selviytymiskeinoja. On tärkeää keskustella lapsen kanssa kiusaamisesta silloinkin, kun asia ei ole ajankohtainen. Lapsen kanssa voi tällöin pohtia miten hän menettelisi jos näkisi jonkun tulevan kiusatuksi. Lapselta voi myös kysyä menisikö hän itse väliin jos näkisi jonkun tulevan kiusatuksi, menisikö hän itse kiusaamaan, vai vetäytyisikö kiusaamistilanteesta kokonaan pois. Mikäli lapsi vastaa, että vetäytyy pois, voi kysyä syytä minkä takia. Onko syy se, että pelkää tulevansa itse kiusatuksi? On hyvä painaa lapselle mieleen se, että on rohkeaa puolustaa uhria. Nettikiusaamisen vertaaminen normaaliin kiusaamiseen on hyvä kertoa lapselle, se on aina väärin. Kun lasten kanssa keskustellaan kiusaamisesta, on tärkeää muistuttaa häntä siitä, että aikuiselle täytyy kertoa aina kun tapahtuu kiusaamista. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Kiusaamisen vastaisessa työssä lasten sekä nuorten ajatusten kuuleminen on tärkeää. Koulujen rooli kiusaamisen vastaisessa työssä netissä on merkittävä ja se luo uusia mahdollisuuksia sekä haasteita. On todettu, että Internet tukee erilaisten ihmisten osallistumista ja vaikuttamista. Uskotaan, että tulevaisuudessa kouluissa oppilaiden hyvinvointia sekä osallisuutta rakennetaan blogien, yhteisöpalveluiden ja wikien välityksellä. Netti mahdollistaa parhaillaan moniarvoisen yhteisöllisyyden, jossa tämän yhteisön jäsenillä on omaehtoisia tapoja osallistua ja toimia osallisena. Kiusaamisen tehokkaaseen puuttumiseen on oppilailla oltava riittävät mahdollisuudet tuoda kokemaansa ja näkemäänsä kiusaamista esille ja aikuisten tietoon. Niin oppilaiden kuin aikuistenkin tulee tietää kuinka kiusaamista havaitessaan tulee menetellä, kuinka kiusaamistilanteet tulee käsitellä ja mitä siitä seuraa. Kotien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää verkossa tapahtuvan kiusaamisen ehkäisemiseksi. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

Alla on toimintamalli varalle, jos netissä tulee kiusatuksi tai joutuu häirinnän kohteeksi.

1. Älä vastaa kiusaamisviesteihin.
2. Estä häiritsevät viestit.
3. Tallenna pilkkaavat viestit, keskustelut ja kuvat.
4. Kerro kurjista nettikokemuksista vanhemmille tai jollekin luotettavalle aikuiselle.

5. Jos luulet kiusaajan olevan samasta koulusta, ilmoita asiasta myös opettajalle tai muulle koulun aikuiselle. – Voit myös ilmoittaa palvelun käyttösääntöjen vastaisesta toiminnasta ylläpidolle.
6. Ota tarvittaessa yhteyttä Lasten ja nuorten puhelimeen ja nettiin, p. 116 111 tai www.mll.fi/nuorten-netti. – Ota vakavissa tapauksissa yhteyttä poliisiin. (JHL, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto.)

3.3 Työpaikkakiusaamiseen apua

Työpaikkakiusaamista koskevassa kappaleessa 2.3 on jo kerrottu kiusaamista ehkäiseviä työyhteisön toiminnan kehittämiseen liittyviä keinoja.

Työyhteisön yhteiset toimet ovat paras tapa torjua ja ehkäistä kiusaamista. Jokaisessa työpaikassa tulisi olla menettelyohjeet tällaisia tilanteita varten. Kun omat keinot eivät riitä, tulee siirtyä viranomaisten puoleen. Parasta kuitenkin olisi, että häirintätilanteet, jotka ovat syntyneet työpaikoilla, tulisi hoitaa työyhteisössä sisäisesti ensin itse. On tärkeää, että tehdään yhteydenotto ensin kiusaajaan, mikäli tämä ei auta tilanteen korjaamiseen, otetaan yhteys johtoon. Työterveysviranomaiset, työpaikan työsuojeluvastaava ja luottamushenkilö ovat näitä tilanteita varten. Tilannetta vaikeuttaa se, jos kiusaaja on itseään ylemmässä virassa. Tällöin tulee ottaa yhteyttä kiusaajaa ylempään johtoon ja mikäli tämäkään ei auta, lopuksi työsuojeluviranomaisiin. Työsuojeluviranomainen toimii siten, että hän kuulee asianosaisten kiusaamistapauksen kuvaukset ja lisäksi toimii erilaisten asiakirjojen avulla. Mikäli kiusaamistapauksesta on näyttöä, hän voi työsuojelun valvontalain nojalla antaa työnantajalle ohjeita kuinka tilanne voitaisiin korjata. Tarvittaessa poliisille voidaan tehdä tutkintapyyntö. Ammattiliiton lakimieheen voidaan ottaa yhteys myös kiusaamistapauksissa. Kun tilanne täytyy viedä oikeuteen käsiteltäväksi, on ammattiliitoilla jäsenilleen usein oikeusturva- ja vastuuvakuutus. Oman ammattiliiton lakimies selvittää, onko tällainen vakuutus käytettävissä. (P. Hamarus 2008, 25.)

Jotkut häirintätilanteet voivat olla kuitenkin niin hankalia, että ainoa selviytymiskeino kiusatulle on vuorotteluvapaa, opintovapaa tai osa-aikaisuus, sijoittuminen toisiin tehtäviin tai työnkuvan muuttaminen sekä toiseen yksikköön siirtyminen. Nämä ratkaisut ovat tosin eettisesti epäoikeudenmukaisia. (P. Hamarus 2008, 25.)

4 KIUAAAMISTA KOSKEVAT LAIT SUOMESSA

Suomen perusopetuslaissa on mainittuina käsitteet väkivalta, kiusaaminen ja häirintä. Jotkut saattavat määritellä kiusaamisen yhdeksi kategoriaksi, mutta tutkimuksissa väkivalta on määritelty ruumiilliseksi pakottamiseksi tai vahingoittamiseksi. Väkivalta on käsitteenä käytetty taas viittaamaan voiman käyttöön ja vallan väkisin ottamiseen. Rikoslain 21. luvussa mainittua ”henkeen ja vereen kohdistuvaa rikosta” käsittää tappeluun osallistumisen, henkirikokset ja eriaisteiset pahoinpitelyt. (Hamarus, 2006.)

4.1 Perusopetuslaki

Perusopetuslaissa (628/1998) 29§:ssä käsitellään kiusaamista otsikolla ”Oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön”. Tässä laissa on todettu, että oppilaalla on ”oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön”. Turvalliseen opiskelu-ympäristöön kuuluvat sekä fyysinen että psyykinen turvallisuus. Fyysisesti turvallinen opiskelu-ympäristö tarkoittaa turvallisia koulutiloja, välineitä sekä opiskeluun edellyttämiä aineellisia puitteita. Koulumatkat kuuluvat myös turvalliseen opiskelu-ympäristöön, sillä tapaturmista, jotka ovat sattuneet koulumatkalla, vastaa koulutuksen järjestäjä itse. Lainsäädännössä, joka koskee palo- ja pelastustointia sekä terveystointia, säädetään koulutilojen turvallisuus. Kaikki oppilaat ovat oikeutettuja käymään koulua ilman, että muut kouluyhteisöön kuuluvat henkilöt kohdistavat väkivaltaa kehenkään tai uhkaavat ketään väkivallalla. (Hamarus, 2006.)

Perusopetuslakia on täydennetty vuonna 2003. Säännökset ovat asettaneet koulutuksen järjestäjille velvollisuudet toimia niin, että oikeus kaikkien kohdalla turvalliseen opiskelu-ympäristöön toteutuu. Koulutuksien järjestäjien tulee laatia suunnitelma väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi. Tämän lisäksi suunnitelma täytyy toimeenpanna ja täten myös valvoa sen toteutumista. Oppilaitoksilla kuuluu olla järjestyssäännöt tai muita järjestysmääräyksiä, joita kuuluu noudattaa. Järjestysmääräykset ovat koulun sisäisiä järjestelyjä ne edesauttavat opiskelun ja turvallisuuden sekä viihtyisyyden esteettömän sujumisen. Tarpeelliset määräykset kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta voidaan antaa oppilaitoksen toiminnan käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Edelleenkin oppilaitoksen omaisuuden käsittelystä sekä liikkumisesta ja oleskelusta koulurakennuksissa sekä koulun alueella voidaan määrätä. (Hamarus, 2006.)

Valtioneuvoston asetuksessa (Valtioneuvoston asetus 1435/2001) todetaan, että opetuksen sekä kasvatuksen tavoite on tukea oppilaiden kasvua tasapainoisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi sekä kriittisesti ympäristöään arvioiviksi yhteiskunnan jäseniksi. Lisäksi todetaan, että oppilaat kasvatetaan vastuullisuuteen, yhteistyöhön ja toimintaan, jossa pyritään ihmisryhmien, kansojen ja kulttuurien väliseen suvaitsevuuteen ja luottamukseen. (Hamarus, 2006.)

Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä erotetaan toisistaan Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 (2004,23) kuten myös aiemmin mainituissa perusopetuslaissakin. Oppimisympäristön turvallisuuteen liittyen todetaan, että sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen,

lisäksi sen on tuettava oppilaan terveyttä. Opetussuunnitelmassa myös oppimisympäristön tulee tukea opettajan ja oppilaan sekä oppilaiden vuorovaikutusta ja ohjata oppilaita olemaan ja työskentelemään ryhmän jäseninä. (Hamarus, 2006.) Valtioneuvoston asetuksessa 1435/2001 sanotaan, että ”oppilashuollon tulee edistää oppilaan terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia”. Oppilashuolto on läheisesti linkitetty koulukiusaamiseen. Oppilashuolto on kuvattu Perusopetuksen opetussuunnitelmassa yhdeksi tehtäväksi ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseen. Lisäksi oppilashuoltoon kuuluvat ongelma- ja kriisitilanteiden havaitsemiseen sekä hoitamiseen liittyvät toimenpiteet. (Hamarus, 2006.)

Perusopetuslaissa kerrotaan oppilaan velvollisuuksista (Oppilaan velvollisuudet, 35§). Tämän pykälän mukaan ”oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.” Samassa momentissa kerrotaan myös oppilaan käyttäytymisestä koulujen tiloissa. Mikäli oppilas on varmuudella tiedossa, koulun opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan kasvatuksellisista syistä puhdistamaan, uudelleen järjestämään tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen aiheutuneen koulun tilan tai omaisuuden. Kyseisen tehtävän oppilaan tulee suorittaa valvotusti, eikä se saa olla oppilaan kehitystasoon tai ikään huomioiden liian raskas tai vaarallinen. Lisäksi tehtävän suorittaminen ei saa kestää kahta tuntia pidempään. Tehtävän suorittamisen takia oppilas ei voi jäädä pois opetuksesta. Mikäli tehtävä joudutaan suorittamaan oppilaan työpäivän ulkopuolella, kuuluu lain mukaan siitä ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai lailliselle edustajalle. Lain mukainen kurinpidollinen toimenpide tulee ottaa huomioon tehtävää suorittaessa. (Perusopetuslaki 35§)

Perusopetuslain Kasvatuskeskustelu 35 a § määrää, että mikäli oppilas, joka on aiheuttanut häiriötä opetuksessa tai on muutoin rikkonut koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai loukkaa heidän ihmisarvoaan, voidaan määrätä kasvatuskeskusteluun, jonka enimmäiskesto on kaksi tuntia. Kasvatuskeskustelu on mahdollista järjestää koulupäivän aikana kerralla tai useammassa osassa tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskustelussa käydään läpi oppilaan kanssa toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, sekä tarvittaessa selvitetään käyttäytymisen syyt ja seuraukset laajemmin. Lisäksi käydään läpi keinot käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Kasvatuskeskusteluun voi määrätä koulun opettaja tai rehtori. Käyty kasvatuskeskustelu täytyy kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai ainakin osaan siitä. (Perusopetuslaki 35 a §)

Kurinpitoa käsittelevässä pykälässä (Kurinpito 36 §) kerrotaan oppilaan rankaisemisesta jälki-istunnolla (enintään kahden tunnin mittaisella) tai kirjallisella varoituksella, mikäli tämä häiritsee opetusta tai rikkoo muutoin koulun järjestystä tai menettelee vilpillisesti. Mikäli rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä mainittua epäasiallista käytöstä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus, sekä määräaikainen erottaminen ovat kurinpitorangaistuksia. (Perusopetuslaki 36§)

Perusopetuslain kurinpito pykälässä määrätään myös, että opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä pois luokkahuoneesta, muusta opetustilasta, jossa opetusta annetaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. (Perusopetuslaki 36§)

Väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen takia oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan koulupäivän ajaksi, mikäli oppilas on muille oppilaille tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuudelle vaaraksi. Taikka jos oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi opetus hankaloituu kohtuuttomasti. (Perusopetuslaki 36§)

Mikäli oppilas laiminlyö kotitehtävänsä, hänet voidaan enintään tunniksi määrätä suorittamaan työpäivänsä päätyttyään tehtäviään valvonnan alaisena. Kirjallisia ja suullisia tehtäviä, harjoituksia voidaan teettää jälki-istunnossa. Niiden tulee olla oppilaan kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia. Harjoitusten tulee olla oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan. Jälki-istuntoa ei voida kuitenkaan järjestää niin, että oppilas joutuisi olemaan pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta. (Perusopetuslaki 36§)

Perusopetuslain 36 a §:ssä ”Menettely kurinpitoasiassa ja erottamisen täytäntöönpano” kertoo, että ennen kun oppilas määrätään jälki-istuntoon, on kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista ennen yksilöitävä rangaistukseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava jokin muu tarpeellinen selvitys. Ennen kuin rangaistus annetaan on huoltajalla oltava mahdollisuus tulla kuulluksi varaamalla hänelle tilaisuus. Lisäksi muista 36 §:ssä tapahtuvista toimenpiteistä on kerrottava huoltajalle. Opetuksen eväämisestä tarvittaessa tulee ilmoittaa koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Oppilaan määräaikaista erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta annetaan päätös ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet täytyy kirjata. Koulun tulee järjestää opetus, joka estää erotetun oppilaan jäämästä jälkeen samalla vuosiluokalla olevien oppilaiden kanssa. Oppilas, joka on erotettu, laaditaan oma henkilökohtainen opetussuunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja sitä seurataan. (Perusopetuslaki 36 a §)

Sellaisissa tapauksissa, joissa oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vaarantunut vakavasti, ja lisäksi on vaara siitä, että uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikaista erottamista voidaan laittaa täytäntöön sitä estämättä, ettei päätös olisi lainvoimainen. Kun määräaikaista erottaminen on vailla lainvoimaa, on sen täytäntöönpanosta päätettävä heti kun määräaikaista erottaminen päätetään. (Perusopetuslaki 36 a §)

Määräaikaista erottamista voi päättää vain opetuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin. ”Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulain 24 §:n 2 momentissa”. Lastensuojelulaki 24 § Vastuu lapsen edun turvaamisesta:

''Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimesta vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta. Toimielimen tulee tarvittaessa ohjata lapsi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaiseen sovitteluun. ''

Kirjallisen varoituksen antamisesta, mikäli opetuksen järjestäjä niin päättää, voi päättää myös koulun rehtori. (Perusopetuslaki 36 a §)

Mikäli oppilas ei noudata 36 §:n 2 momentin poistumismääräystä, opettajalla tai rehtorilla on oikeus poistaa oppilas luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta. Lisäksi, mikäli oppilas ei poistu koulun alueelta saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä (36 §:n 3. momentti), on tällöinkin opettaja ja rehtori oikeutettu poistamaan oppilas koulun alueelta. Jos oppilas vastarintaa teke-mällä pyrkii siihen, ettei häntä poistettaisi, on rehtorilla ja opettajalla oikeus käyttää välttämättömiä puolustettavia voimakeinoja oppilaan poistamiseen. Voimakeinoja käytettäessä tulee huomioida oppi-laan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vahvuus ja lisäksi kokonaisarvioida tilanne. Mikäli voi-makeinoja on liioiteltu, siitä säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. (Perusopetuslaki 36 b §)

36 b §:ssä rehtori ja opettaja voivat toimia tilanteessa yhdessä tai erikseen. Oppilasta poistaessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Opettaja tai rehtori, joka on turvautunut voimakeinojen käyttöön, tulee tehdä kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle tapahtuneesta. (Perusopetuslaki 36 b §)

4.2 Työturvallisuutta käsittelevät lait Suomessa

Työsuojelun ja työturvallisuuslain tarkoitus on turvata ihmisten työilmapiiiri työpaikoilla. Työyhteisö koostuu ihmisistä, joista kukin on yksilö, joka kokee eri asiat loukkaaviksi. Tämän takia yhteisössä on sovittava käytännöt häirinnän estämiseksi. Tällaiset säännöt on rakennettava työyhteisön sisällä. (H. Vilka 2011, 167–168.)

Mikäli työpaikalla häirintäepäilty on huomioitu, tulee häntä tulla kuulluksi. Oikeusturva koskee myös epäiltyä. Vaikka häiritsijää seuraisivatkin kielteiset seuraamukset, kuten palvelusuhteen päätyminen tai varoitusten saaminen, on hän silti oikeutettu oikeusturvaan. Tässä kohdassa on tärkeää muistaa, että ei ole tarkoitus epäillä häirinnän kohteen kertomusta tapahtuneesta. (H. Vilka 2011, 169.)

Tasa-arvolaki (2005/232) määrää, että työnantaja turvaa, etteivät työntekijät joudu sukupuolisen häirinnän tai ahdistelun kohteeksi. Häirintä, joka tapahtuu seksuaalisesti, on sukupuolisyrjintää ja työn-antajan on täten tunnistettava se. Lain mukaan työnantajan tulee puuttua asiaan, mutta ei tuomita ennen kun asia on selvitetty. Häirinnän selvittäminen edellyttää, että selvitys voidaan tehdä häirittävän

että häiritsijän kanssa neutraalissa ja luottamuksellisessa ilmapiirissä yhdessä sekä erikseen. Molempien osapuolten kuuleminen on ehdottoman tärkeää, vaikka epäiliskin häiritsijän kertomaa tarinaa. (H. Vilkkä 2011, 169.)

Työturvallisuuslaissa on kiusaamisesta käytetty häirinnän tai muun epäasiallisen käyttäytymisen nimitystä: *”Jos työssä esiintyy työntekijään kohdistuvaa hänen terveydelleen haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua, työnantajan on asiasta tiedon saatuaan käytettävissään olevin keinoin ryhdyttävä toimiin epäkohdan poistamiseksi. (Työturvallisuuslaki 28§)”*. (Hamarus, 2006.)

Työturvallisuuslaki käsittelee myös työpaikalla tapahtuneen väkivallan uhan. On määrätty, että työssä, johon liittyy uhka väkivallasta, työolosuhteet sekä työ on järjestettävä niin, että väkivallalla uhkailu ja väkivaltilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Työpaikan kuuluu huolehtia turvallisuusjärjestelyt ja –laitteet väkivallan torjumiseen ja rajoittamiseen, sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen. Lisäksi on määrätty, että *”valtionevoston asetuksilla voidaan antaa tarkempia säännöksiä työntekijän turvallisuuteen ja terveyteen liittyvistä järjestelyistä eri toimialoilla ja tehtävissä, joissa esiintyy ilmeistä väkivallan uhkaa”*. (Työturvallisuuslaki, 27§)

Suomen tasa-arvolaki kieltää 6. pykälässä sukupuolisen häirinnän sekä ahdistelun. Lisäksi rikoslaki kieltää 47. luvussa 3. pykälässä työsyrynnän, johon sukupuolinenkin työsyryntä kuuluu. (K. Korhonen 2009, 27.)

5 SEMINAARIN JÄRJESTÄMINEN

Seminaarin, kongressin, koulutustilaisuuden, yritystilaisuuden tai muun tapahtuman järjestäminen on projekti, jossa päämääränä on saavuttaa myönteistä huomiota. Yksi seminaarin tärkeimmistä tehtävistä on saavuttaa sille asetetut tavoitteet. Siksi tapahtuman valmisteluun on panostettava paljon aikaa ja hankittava mahdollisimman hyvät resurssit. Tapahtuma on tuote, jonka muodostaa idea, tavoite, suunnittelu, toteutus, seuranta ja jälkimarkkinointi. (Jyväskylän Yliopisto, Kongressijärjestäjän opas)

5.1 Tapahtumaprosessi

Tapahtumaprosessiin kuuluvat suunnittelu-, toteutus- ja päättämisvaihe. Suositeltavaa on varata minimiaikaa noin kaksi kuukautta tapahtuman suunnitteluun aina jälkimarkkinointiin asti. Tämä tietenkin riippuu tapahtumasta sekä sen sisällöstä. Jos minimiaikaa lyhyemmässä ajassa pyritään toteuttamaan tapahtuma, on selvää, että joudutaan luopumaan mahdollisesti joistain toteutuksiin liittyvistä asioista. Tämä vaikuttaa itse tapahtuman laatuun. Esimerkiksi ei pystytä hankkimaan haluttuja tiloja tai esiintyjä. Tapahtumaprosessin vaiheista suunnitteluvaiheeseen menee suurin osa ajasta (Ks. kuvio 1). Esimerkkinä 8 viikon projektin kokonaisajasta tulisi varata tapahtuman suunnitteluun noin 75 % (6 viikkoa) ajasta, 10 % (0,8 viikkoa) itse toteutukseen sekä 15 % (1,2 viikkoa) jälkimarkkinointiin. (Vallo & Häyrynen 2008, 147.)

Projektin kokonaisaika 8 viikkoa.

SUUNNITTELUVAIHE	TAPAHTUMAN TOTEUTUS	JÄLKIMARKKINOINTI
75 % / 6 viikkoa	10 % / 0,8 viikkoa	15 % / 1,2 viikkoa
<ul style="list-style-type: none"> • projektin käynnistys • resursointi • vaihtoehtojen tarkistus • päätökset ja varmistaminen • käytännön organisointi 	<ul style="list-style-type: none"> • rakennusvaihe • itse tapahtuma • purkuvaihe 	<ul style="list-style-type: none"> • kiitokset asianosaisille • materiaalin toimitus • palautteen kerääminen ja työstäminen • yhteydenottopyyntöjen hoitaminen • yhteenveto

KUVIO 1. Tapahtumaprosessin kulku (Vallo & Häyrynen 2008,147.)

5.2 Suunnitteluvaihe

Mitä aikaisemmin tapahtumaa aletaan suunnitella sitä todennäköisemmin, se tulee sujumaan ongelmitta ja antamaan haluttu lopputulos. Suunnitteluvaiheessa on tärkeää saada mahdollisimman monta tapahtumaan osallistujia suunnitteluun mukaan. Tämä mahdollistaa huomattavasti tapahtuman kulun tehokkuuteen ja monipuolisuuteen. Jokainen osallistuja voi tuoda parempia ja uusia ideoita tapahtuman toteutukseen. On myös helpompaa jakaa alussa jokaiselle selkeät tavoitteet ja delegoida tehtävät oikeille henkilöille. (Vallo & Häyrinen 2008, 147–148.)

Suunnitteluvaiheessa pelkän tapahtuman teemaidea vaatii paljon työtä ja aikaa. Näihin ongelmiin on hyvä käyttää eri ideointimenetelmiä, kuten aivohiiri, ideointi-istunnot tai 8x8 menetelmää, jossa voidaan hyödyntää jokaisen osallistujan ideoita ja karsia sekä parantamaan yhteisiä ideoita. Suunnitteluvaiheessa on hyvä miettiä myös tapahtuman riskejä ja uhkia. SWOT – analyysi on hyvä väline jolla voidaan listata vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. (Vallo & Häyrinen 2008,)

Suunnitteluvaihe voi viedä aikaa muutamista kuukausista peräti vuosiin riippuen tapahtuman suuruudesta ja paikasta. Jos tapahtumaan vaaditaan iso ja yleinen paikka, on tapahtumanjärjestäjän varattava se mahdollisimman nopeasti. Esimerkiksi yleisiin seminaareihin varataan tilat vuotta aiemmin tai vähintään 6 kuukautta etukäteen. Mikäli tapahtumaan kutsutaan pääesiintyjäksi julkisuuden henkilö tai musiikkiyhtye, pitää järjestäjien pystyä markkinoimaan tapahtumaa suhteellisen aikaisin, jotta pystyttäisiin myymään mahdollisimman monta näytöslippua. Tässä vaiheessa pitäisi olla tiedossa kolme asiaa: miksi tapahtuma järjestetään, keitä ovat tapahtuman kohderyhmä sekä minkä takia juuri heille järjestetään tapahtuma. (Vallo & Häyrinen 2008, 147–148.)

Tapahtumabrief on keino, jolla pystytään rajaamaan yhteisiä reunaehdoja tapahtuman suunnitteluvaiheessa. Joko oman järjestön sisällä tai ulkoistetun tapahtumatöimiston kanssa. Tapahtumabrief on dokumentti, jota käytetään yhteisissä palaverissa työkaluna vastaamaan seuraaviin kysymyksiin (Vallo & Häyrinen 2008, 149.):

- Miksi tapahtuma järjestetään?
- Kenelle se järjestetään?
- Mitä järjestetään?
- Millainen tapahtuma järjestetään (sisältö)?
- Ketkä toimivat isäntinä?
- Millaista tunnelmaa tapahtumaan tavoitellaan?
- Mikä on tapahtuman budjetti?

Budjetti

Seuraava askel on selvitettävä, millä budjetilla tapahtuma järjestetään. Miten suuria varoja käytetään tapahtumaan ja millä keinoin niitä pienennetään esimerkkinä sponsoreiden hankinta. Usein myös valtio ja kaupungit tukevat tapahtumia. Tapahtuman budjetti koostuu Tuloista ja Kuluista.

TAULUKKO 1. Tulot ja Kulut

Tulot	Kulut
+pääsylippu	-palkat ja palkkiot
+sponsorit ja avustukset	-markkinointikulut
+oma rahoitus	-muut järjestelykulut

On vaikeaa ennakoida tapahtuman järjestelyistä aiheutuvia tarkkoja kuluja, mutta on hyvä arvioida ja laskea, jotta budjetissa pysyminen onnistuisi. Tärkeää on myös seurata kokoajan seminaarista syntyviä kuluja, jotta voidaan ennakoida ja mahdollisesti karsia tiettyjä asioita. (Vallo & Häyrinen 2008, 139–140.)

Tarjouspyynnöillä voidaan saada mahdollisimman tarkka arvio kuluista. Tarjouspyynnöt on tehtävä mahdollisimman yksilöidysti. Myös monen pääesiintyjän etsiminen ja vertaaminen on oiva tapa säätää omaa budjettia. (Leena Aarnejärvi 2003, 36.)

Budjettia laatiessaan on eduksi, jos on olemassa jonkinlainen ennakkokokemus. Esimerkiksi samankaltaisista tai aikaisemmista seminaareista voidaan hyödyntää niiden talousarviot ja samalla myös säästää aikaa. (Leena Aarnejärvi 2003, 29.)

Tavoite ja viesti

Tapahtumabriefin ensimmäisessä kohdassa kysytään, miksi tapahtuma järjestetään. Jokaisella tapahtumalla on syy miksi tapahtuma järjestetään. Tapahtuman tavoitteen voi olla hauskan ja mieleenpainuvan tilaisuuden järjestäminen asiakkaille. Tavoitteena on luoda asiakkaille hyvä mieli ja tunne pitkäksi aikaa sekä saamaan heidät tuntemaan tärkeäksi. Tapahtuman tavoite voi olla konkreettisempi, esimerkiksi tavoite on saavutettu sitä paremmin mitä enemmän varoja on kerätty tai julkisuutta saatu jollekin asialle. (Vallo & Häyrinen 2008, 102.)

Tapahtuman kohdalla, joka on pidetty jo useamman vuoden peräkkäin, kannattaa esittää kysymys, mikä on tapahtuman tavoite? Mikäli vastausta tähän kysymykseen ei löydy, on syytä miettiä, onko alkuperäinen tavoite enää ajankohtainen vai lakannut olemasta kokonaan? On pohdittava etukäteen kutsuttavan näkökulmasta, mitä tapahtuma haluaa saavuttaa ja viestiä. (Vallo & Häyrinen 2008, 104.)

Yhtäaikaaisesti on organisaation pohdittava, mitä se haluaa viestiä ja mitä on tarve viestiä tapahtumalla ja tapahtumassa. Tapahtuman viestiin vaikuttavat tapahtumapaikka, teema, tarjoilu, ohjelma, isännät ja heidän käyttäytymisensä, ajankohta ja esitysmateriaalit. Organisaation kuvaan ja arvoon vaikuttavat, myös se minkälaiseen tapahtumaan organisaatio kutsuu sidosryhmiään tai millaisia tapahtumia he järjestävät. Tapahtuman viestintä vaiheessa on muistettava välittää tieto tapahtuman halutuista

tavoitteista kaikille tapahtuman järjestelyihin osallistuville henkilöille. Näin voidaan toimia yhteisen tavoitteen suuntaisesti. (Vallo & Häyrinen 2008, 105–107.)

Kohderyhmä

Seuraavaksi on pohdittava kenelle tapahtuma järjestetään. Kohderyhmän voivat muodosta suuri yleisö, rajattu kutsuvierasjoukko tai avoin kutsuvierasjoukko. Jotta osattaisiin tehdä tapahtumasta oikean kokoinen, näköinen ja sellainen joka puhuttelee kohderyhmää, on tunnettava kohderyhmä riittävän hyvin. On otettava huomioon, onko kutsuttava vanhempi ihminen, nuori nainen tai mies vai kutsuttava on kenties koko perhe tai näiden yhdistelmä ja luoda tapahtuma, joka sopii itse kohderyhmälle parhaiten. Toteutuksen kannalta on tapahtuma tehtävä yhtä huolellisesti, olipa kohderyhmä organisaation oma henkilökunta, asiakkaat, oma perhe, työkaverit tai suuri yleisö.

Turvallisuus

Tapahtumaa suunnitellessa on otettava huomioon ja ennalta ehkäisemään kaikki mahdolliset riskit, joita tapahtuman aikana voi sattua, kuten tulipalot, sähköhäiriöt, sairaskohtaukset ja mahdolliset mellakat. Seminaarin koosta huolimatta on järjestettävä vähintään ensiapuhuone sekä ensiapu- ja huoltohenkilöstöä. Suurimmissa tapahtumissa on sovittava lääkäri- ja sairaalapalvelut. (Leena Harju 2003, 23.)

Suuressa kansainvälisessä tapahtumassa on suositeltavaa ilmoittaa suojelupoliisille tapahtumasta, joka arvioi turvallisuusluokan. Turvallisuusluokkia on yhteensä kolme. 1 ja 2 turvallisuusluokassa vastuun turvallisuusjärjestelyistä ottaa ensisijaisesti poliisi. Näihin tapahtumiin osallistuvat korkea-arvoiset vieraat ministerit, valtioiden päämiehet, jossa on odotettavissa hälinää. 3 turvallisuusluokan kuten tavallisissa tapahtumissa ei ole tarvetta poliisin erityissuojelua.

(Leena Aarjærvi 2003, 83–84.)

Turvallisuusjärjestelyiden lisäksi on selvitettävä, mitkä seminaarin lupa- ja ilmoitusasiat on otettava huomioon kun tapahtumaa järjestetään.

Lupa ja ilmoitusasioita on otettava huomioon aina kaikkiin järjestettäviin ulkoilmatapahtumiin. Ulkoilmatapahtumiin vaaditaan yleensä maanomistajan lupaa, jollei tapahtumanjärjestäjä omista itse aluetta. Puistoihin, toreihin, katuihin, joihin tapahtuma halutaan järjestää saadaan yleensä lupa ottamalla kaupungin tai kunnan kiinteistövirastoon yhteyttä. Mikäli ulkoilmatapahtuman aikana soi musiikkia on erillinen ilmoitus tehtävä ympäristökeskuksen neuvovalle ympäristötarkastajalle. Jos halutaan tapahtumaan järjestää ulkotuli, ulkoroihuja tai ilotulitteita on niiden käyttöönottoon pyydettävä lupa poliisin lupaneuvonnasta. Tapahtumapäivänä tulien käytöstä on ilmoitettava vielä erikseen myös paikalliselle pelastuslaitokselle. (Vallo & Häyrinen 2008, 141.)

5.3 Toteutusvaihe

Tapahtuman sujuvuus peilautuu suoraan tapahtuman laatuun. Kokenut projektipäällikkö laatii hyvän ja toimivan käsikirjoituksen. Sillä helpotetaan projektiryhmäläisiä ymmärtämään kokonaiskuva tapahtuman kulusta. Osaava projektihenkilökunta on olennainen tekijä seminaarin onnistumisessa, siksi on tärkeää perehdyttää jokainen omiin tehtäviinsä. (Vallo & Häyrinen 2008, 151–152.)

Vaikka toteutusvaihe on vain noin 10 % koko seminaarin tapahtumaprosessista, seminaarin toteutusvaiheessa jokaisen on tiedettävä roolinsa, sillä toteutusvaiheessa toteutetaan monet suunnitelmat teoksi. Toteutuksenvaiheet pystytään jakamaan kolmeen eri alavaiheeseen, jotka ovat rakennusvaihe, itse tapahtuma sekä kolmantena purkuvaihe. (Vallo & Häyrinen 2008, 153.)

Toteutusvaiheista ajallisesti aikavievin osuus on useimmiten rakennusvaihe, jolloin seminaarin tapahtumapaikkaa valmistellaan, valaistus, ääni- sekä videolaitteita asennetaan ja testillaan. Vaikka itse tapahtumaa on saatettu suunnitella viikkoja tai kuukausia, on sen kesto lyhyt. (Vallo & Häyrinen 2008, 153.)

Tapahtumahetkellä kulminoituu kaikki projektin alusta asti tehty työ ja mahdollisesti myös projektissa tehdyt virheet. Tapahtumavaihetta voidaan luokitella tärkeämmäksi vaiheeksi, koska todellisuudessa vain tämä vaihe näkyy katsojille. Ja katsojilta saadaan yleensä palautetta, mikäli seminaari täytti odotukset tai ei. (Vallo & Häyrinen 2008, 171–173.)

1. RAKENNUSVAIHE	2. TAPAHTUMAVAIHE	3. PURKUVAIHE
AIKAAVIEVIN	PIENI HETKI	

KUVIO 2. Toteutusvaiheet

Seminaarin toteuttamisen kannalta on mahdollisuuksien tullessa hyvä pitää kenraaliharjoitukset ennen varsinaista tapahtumaa. Kenraaliharjoituksissa käydään läpi tapahtumaohjelma kokonaisuudessa sekä tarkistetaan tekniikan toimivuus, kuten äänentoistolaitteita, tietokoneiden yhteensopivuutta videolaitteisiin jne. Harjoitukset on hyvä järjestää erityisesti, jos tapahtumassa on useita esiintyjiä ja esitysnumeroita. (Vallo & Häyrinen 2008, 154.)

Onnistuneen tapahtuman toteutuksessa on onnistuttava viemään tapahtuma alusta loppuun asti johdonmukaisesti projektipäällikön käsikirjoituksen mukaisesti. Mahdollisista ohjelman muutoksista, kuten pääesiintyjän myöhästymisestä voidaan ilmoittaa juontajalle äänettömästi tekstiviestin välityksellä, jolloin saadaan seminaarin kulusta sujuva muutoksista huolimatta. Vastuu ja lopullinen päätöksentekovalta tapahtuman kulun muutoksesta on projektipäälliköllä. (Vallo & Häyrinen 2008, 155.)

Toteutuksen onnistumiseen vaikuttaa paljolti tapahtumaohjelman sekä esiintyjien lisäksi se, kuinka onnistuneesti tapahtuma on ryhmitetty ja jaksotettu. Ohjelmaa ei saada tehdä liian raskaaksi eikä myös liian pitkäksi. Katsojilla saattaa mennä mielenkiinto ja keskittyminen, siksi on hyvä myös pitää säännöllisin ajoin taukoja. (Leena Harju 2003, 16–17.)

Seminaarin juontaja on tärkeässä roolissa koko tapahtuman ajan. Hän hallitsee tausta-asiat, ottaa vastaan esiintyjät, pystyy vaikuttamaan aikatauluun sekä kiinnittämään katsojien huomion esimerkiksi esiintyjien vaihtojen aikana. (Leena Harju 2003, 16–17.)

Piristystä ja elvytystä seminaariin voidaan tuoda tapahtuman osallistujille luomalla heille jotain odotamatonta. Seminaarissa voi olla sellainen esitys, jota katsojille ei kerrota etukäteen, esimerkiksi erilainen esitys-numero tai näytelmä taukojen aikana.

Markkinointi

Seminaarin oma markkinointi on tarkoituksenmukaista. Kun tapahtuma on kaikille avoin ja julkinen tai maksullinen, on hyvä laatia tapahtumaan markkinointisuunnitelma.

Tapahtuman markkinansuunnitelma pitää itsessään seuraavat asiat:

- sisäinen markkinointi
  - oman projektitiimin sisäinen tiedottaminen
- lehdistötiedottaminen
  - lehdistötiedotteet ja/tai lehtitilaisuus
- mediamarkkinointi
  - lehti, tv-, radio- tai Internet-mainonta
- suoramarkkinointi
  - suorapostitus kohderyhmille.

Markkinasuunnitelman käyttöön vaikuttaa täysin kohderyhmästä sekä tapahtuman tavoitteista. Mikäli seminaarin teema ja esiintyjät vetävät todennäköisesti nuoria puoleen on syytä ottaa mediamarkkinointi keinoja käyttöön kuten radio ja sosiaalisen median viestintää. (Vallo & Häyrinen 2008, 54.)

Sosiaalisen median avulla on huomattu sen tehostavan huomattavasti markkinointia ja tiedottamista – tapahtuman kohdeyleisö ja tapahtumanpaikkakunta ovat usein määrittäneet niiden toimivuuden. Yleisimpiä sosiaalisen median muotoja tapahtumien markkinatarkoituksiin käytetään Facebook, Twitter ja Google+. Näiden lisäksi on yleistä luoda itse tapahtumalle oma Internet – sivu, jonka avulla pystytään tiedottamaan helposti ja nopeasti tapahtumaan liittyvistä asioista kaikille tapahtumaa kiinnostujille. Varmin tapa saada esimerkiksi lipun ostaneille henkilöille tietoa tapahtumasta on sähköpostin lähettäminen. (SEUL RY 2013, 28.)

Tehokkaita keinoja tapahtuman informoinnissa sosiaalisen median lisäksi ovat mainosposterit ja –lentolehtiset. Mainosposterit/julsteet ovat edullinen ja helppo tapa mainostaa seminaaria julkisilla paikoilla. Mainokset tulee sijoittaa ja jakaa kohderyhmän mukaisiin paikkoihin. Kuten nuorten kohderyhmien kohdalla idyllisiä paikkoja mainosten jakamiseen ovat koulun ilmoitustaulut, bussipysäkit, kirjastot ja muut julkiset paikat. (SEUL RY 2013, 30.)

Suunnitellessa tapahtumanjulistetta on muistettava värien käyttö. Värien käyttö tekee julisteesta kannattavaa ja se kiinnittää paremmin huomion kuin mustavalkoinen.

Seminaarinjulisteen tekemisessä muistettavia asioita:

1. Mielenkiintoa herättävä kuva, joka kertoo hieman itse tapahtumasta
  2. Tapahtuman nimi/logo sijoitettava näkyvästi ja isolla tekstillä
  3. Mieleen painuva slogan tuo aina plussaa
  4. Julisteesta tulee näkyä kaikki seminaarin kannalta oleellinen tieto: aika, paikka, nimi, pääesiintyjät
  5. Sponsorien huomioiminen julisteessa
- (SEUL RY 2013, 28–31.)

KUVA 1. Seminaarijuliste malli

Markkinoinnin avuksi voidaan käyttää mainostoimistoja ja valomainoksia sekä muita mainospaneeleja.

Toisin sanoen tapahtuman järjestäjän on viestittävä erilaisin viestintäkeinoin ja – materiaalein eri asiakassegmenteille.

Lehdistö ja tiedottaminen

Julkisuus on tärkeässä roolissa seminaarintapahtuman tiedottamisessa. Sillä pystytään tehokkaasti vaikuttamaan tiedottamiseen sekä välittämään tarkoituksenmukainen viesti osallistujille, mutta myös luomaan itse tapahtumalle uskottavuutta. Uskottavuuden luomisessa on tärkeää vastata tiedotustilaisuuksissa mahdollisimman avoimesti tapahtuman toiminnasta ja tavoitteista. On myös tärkeää hoitaa hyvin suhteita lehdistöön, sillä hyvillä suhteilla voidaan vaikuttaa positiivisesti tiedotuksen laatuun. (Leena Harju 2003, 50.)

Kun halutaan tieto yleiseen jakeluun on syytä miettiä, miten seminaari tuo harvinaisuus- tai sensaatioarvoa, kiinnostaako tapahtuman aihe tai esiintyjät sekä onko luotu selkeä kuva seminaarin ideasta ja sanomasta, jota halutaan muille välittää uutisoinnin kautta. On tärkeää muistaa myös kuinka tapahtumantiedote tarjotaan tiedotusvälineille. On pystyttävä tarjoamaan mahdollisimman selkeä ja helppolukuinen tiedote, josta myös toimittaja pystyy innostumaan ja kirjoittamaan. On pidettävä mielessä, että vastaanottaja on yleensä yleistoimittaja, joten ammattitermistöt on syytä vaihtaa niin, että ne on helppo ymmärtää. (Leena Aarrejärvi 2003, 94–95.)

Tiedotteen voi lähettää myös valmiiksi uutisen muodossa, jolloin tiedotusvälineet voivat julkaista tekstin sellaisenaan.

Lehdistötiedotteen laatiminen:

- lehdistötiedote yhdelle A4 paperille tai sähköpostilla lyhyenä ja helppolukuisena
- helposti hahmotettava teksti (toimittaja näkee yhdellä silmäyksellä, mistä on kysymys)
- tärkeimmät asiat tiedotteen alkuun
- tiedotteen loppuun merkittävä luettelo mahdollisista kontaktihenkilöistä, joilta voi seminaarista saada lisätietoa (yksikin henkilö riittää)

(Leena Aarrejärvi 2003, 94.)

Lehdistötilaisuuden tarkka ajankohta on tärkeä tapa erottua muista. On selvitettävä etukäteen, ettei valittuna ajankohtana ole päällekkäisyyksiä muiden kiinnostavien tilaisuuksien kanssa. (Leena Harju 2003, 52.)

Yksi menetelmä saada tietoa tulevista messuista, kongresseista, ensi-illoista ja muista yleisötapahtumista on seurata STT:n Viestintäpalvelu – sivustoa. Suomen Tietotoimisto tarjoaa reaaliajassa päivitettyä kalenteria eri tapahtumista. (STT-lehtikuva 2015, Päivälista ja tapahtumakalenteri)

Lehdistötilaisuuden järjestämisessä on huomioitava myös kellonaika, viikonpäivä ja tilaisuuden kesto. Tilaisuuden pitäminen alku- tai loppuviikosta ei ole suositeltavaa ei myöskään juhlapäivien lähellä oleville päville. Lehdistötilaisuuden pituus ei tulisi ylittää yli tuntia. (Leena Harju 2003, 52.)

Lehdistötilaisuuden esivalmistelu:

- Merkitään lehdistötilan sijainti selvästi, niin että toimittajat löytävät sinne helposti.
- Valmistetaan toimittajan tietopaketti eli lehdistöaineisto (Press Kit), mukaan lukien muistiinpanovälineet
- Jäsennellään aiheet, niin että tapahtumaan perehdyttämätönkin toimittaja ymmärtää mistä on kyse.
- Asetetaan läsnä olevien tapahtuma edustajien nimet selvästi esille, jotta toimittajat voivat tunnistaa heidät
- Tarjoilu on suunniteltava tilanteen, ajankohdan sekä kohderyhmän mukaan, mutta vettä ja virvokkeita on aina syytä olla tarjolla.

(Leena Aarrejärvi 2003, 95.)

Lehdistötilaisuuteen lähetetään kirjallinen kutsu toimittajille sekä isännille että esiintyjille vähintään viikkoa ennen itse tilaisuutta. Kutsun ja vastauspyynnön lisäksi on hyvä varmistaa myös puhelimitse muutama päivä ennen lehdistötilaisuutta. Tilaisuuteen valmistellaan laadukas aineisto samoin kuin lehdistötiedotekin, joka lähetetään joko etukäteen tai paikan päälle saapuville. (Leena Harju 2003, 52–53.)

Julkinen tiedottaminen lehdistölle tulee aloittamaan mahdollisimman aikaisin. Tiedottaminen voidaan aloittaa varhaistaan kun tapahtumasta on selvinnyt perusasiat kuten tapahtuman aika, teema, esiintyjät, paikka jne. (Trissa Kulttuurin kehittämiskeskus, Tapahtumajärjestäjän opas, 10.)

Opasteet ja kyltit

Opasteiden sijoittaminen tapahtuman lähi ympäristöön on tärkeässä roolissa varsinkin, jos tapahtuma sijaitsee kampuksilla tai muutenkin vaikeasti löydettävässä paikassa. On hyvä sijoittaa opasteita, jotka ohjaavat myös ajoneuvoilla tulevia osallistujia esimerkiksi näkyville paikoille kuten läheisiin tienristeyksiin tai rakennusten seinille, jolloin kuljettajilla on helpompaa löytää seminaarinpaikka. Mikäli tapahtuman sijainti ja suuri osallistujia määrä vaikuttaa lähialueen liikennettä on hyvä ottaa opastajia suojaaliiveineen ohjaamaan liikennettä, parkkipaikoille, oville, käytäville ja eri tapahtumatiloihin. (Leena Aarrejärvi 2003, 75.)

Seminaari paikan löytäminen täytyy tehdä kutsutuille mahdollisimman helppoa ja vaivatonta. Sen vuoksi opasteiden on oltava mahdollisimman helppo lukaisija ja selkeitä sekä merkkikieleltään ymmärrettäviä myös ulkomaalaisille osallistujille.

(Vallo & Häyrinen 2008, 162.)

Tapahtuman tunnelmaa ja mielenkiintoa voidaan nostattaa erilaisilla efekteillä, kuten sisäänkäynnin edessä olevat loimuavat ulkotulet, kukka asetelmat, musiikki, värikkäät ilmapallot tai muu tapahtuman teemaan sopiva sisustuselementti. Tapahtuman laatua parantaa myös hyvä vieraiden vastaanotto ja sen sujuvuus. Reipasmielinen vastaanotto ja huomaavainen palvelu tuo kutsutuille positiivista mieltä. Myös jonottamisen odotusajan pienentäminen esimerkiksi opastus toiselle narikkapaikalle nopeuttaa osallistujien sisääntuloa ja luo hyvän kuvan tapahtumasta.

(Vallo & Häyrinen 2008, 162.)

Suuren tapahtuman järjestäjänä on muistettava, että hyvin tuotetun tapahtuman merkinä on myös riittävien hygieenisten wc-tilojen määrä. Yleisölle on varattava riittävä määrä käymälää niin naisille kuin miehille ja pystyttävä ohjaamaan heidät esimerkkinä selkeillä kylteillä. Tilat on pidettävä mahdollisimman siistinä ja hygieenisinä koko tilaisuuden ajan. (Trissa, 21.)

Tapahtuman vastaanottopisteen suunnittelussa olevat tärkeät asiat:

- reipas ja positiivinen asenne
- huomaavainen palvelu ja tapahtuman sisällön tunteminen
- teeman mukainen somistus
- nimikyltit ja varalle nimikylttejä
- kyniä ja paperia
- osallistujalistat
- aikataulutettu ohjelma
- informaatiota kuljetuspalveluista
- parkkipaikoista
- sekä tietoa koko tapahtumasta

On tärkeätä erottua henkilökuntana esimerkiksi pukeutumisen tai nimikylttien avulla, jotta osallistujilla on tarvittaessa helppo kysyä neuvoja ja tietoja tapahtumasta sekä sen kulusta. Nimilapuilla voidaan helposti merkata tapahtuma salissa olevat varatut paikat, kuten eturivin penkit esiintyjille ja muille tapahtuman järjestäjille tai invalideille järjestetyt erikoispaikat. (Vallo & Häyrinen 2008, 162–164.)

Tekniikka

Ennen seminaaria on aina varmistettava, mitä teknisiä laitteita tapahtumatilasta löytyy jo valmiiksi. Seminaarissa voidaan tarvita videotykkiä, valkokangasta, tietokoneita, äänentoistolaitteita, adapteja, jatkojohtoja, mikrofoneja, äänityslaitteita, tulkkaustekniikkaa, musiikkilaitteita, Internet yhteyttä, laserosoittimia. (Leena Harju 2003, 13.)

Mikäli tiloista ei ole saatavilla tarvittavia, laitteita on mahdollisuus ne sinne hyvissä ajoissa asentaa tai vuokrata. On erittäin tärkeätä ottaa huomioon myös rakennuksen ikä. Hyvin mahdollista, on että vanhoissa tiloissa on vanhat asennukset, jotka eivät välttämättä kestä kaikkia laitteiden määrää, joita tapahtumassa käytetään.

Ylikuormituksen ja kuumenemisen johdosta voi syttyä helposti tulipaloja sekä keskeyttää tapahtuman kulun. Näitä tilanteita voidaan ennaltaehkäistä hankkimalla ammattilaisen tarkistuttamaan sähköjärjestelmän kunnon. (Asunto & Kiinteistö 2009.)

Tapahtuman purkaminen

Tapahtuman toteutusvaiheeseen kuulu myös sen purkaminen. Vaikka tapahtuma on onnistuttu viemään alusta loppuun asti johdonmukaisesti tulee järjestäjän vielä huolehtia seminaaripaikan siivouksesta sekä esiintymislavan ja mahdollisten rakenteiden purkamisesta, laina- ja vuokravälineiden palauttamisesta oikeille henkilöille. Purkuvaihetta voidaan tehostaa delegoimalla eri purkutehtävät eri henkilöille ja sopia aikataulusta ennen seminaarin alkua. (Trissa Kulttuurin kehittämiskeskus, Tapahtumajärjestäjän opas, 30.)

5.4 Jälkimarkkinointi

Itse seminaarin jälkeen alkaa jälkimarkkinointi, jossa voidaan lähettää tapahtuman osallistujille kiitokseksi materiaalia, kiitoskortteja tai giveaway-lahjan. Näin voidaan tapahtumajärjestäjänä osoittaa arvostusta mukana oleille osallistujille heidän tuomastaan panoksesta. (Vallo & Häyrinen 2008,168.)

Palautteen kerääminen tapahtuman onnistuneisuudesta omalta sekä osallistujilta kuuluvat aina jälkimarkkinointiin. Kaikista kerätyistä palautteista kootaan yhteenveto, jota voidaan analysoida ja parantamaan tapahtuman toimintaa tulevaisuudessa. Tulevaa seminaaria on hyvä käydä edellisen tapahtuman yhteenvedosta ja opeista. Tapahtumaprosessin on jatkuva oppimisprosessi tapahtumanjärjestäjille ja valtava osaamispääoma. Jälkimarkkinoinnin tärkeässä roolissa ovat myös kiitospuheet puhujille, pääesiintyjille sekä muille esiintyjille, mutta myös tapahtuman muun henkilökunnan ja isäntien muistaminen. (Vallo & Häyrinen 2008, 168.)

JÄLKIMARKKINOINTIVAIHEESEEN KUULUVAT OSAT
• kiitokset asianosaisille
• materiaalin toimitus
• palautteen kerääminen ja työstäminen
• yhteydenottopyyntöjen hoitaminen
• yhteenvedon tekeminen

KUVIO 3. Jälkimarkkinointivaiheet

Kiitokset tapahtuman tekijöille

Seminaaria suunnittelemassa, kuten muissakin tapahtumissa on hyvin usein monia osallistujia, muun muassa alihankkijoita, sponsoreita, esiintyjiä ja puhujia. On tärkeää tapahtuman laadun sekä hyvien tapojen kannalta osoittaa kiitokset myös näille osallistujille. Varsinkin niissä tapauksissa, jossa katsojilta on tullut hyvää palautetta onnistumisesta ja sujuvuudesta sekä jos tapahtuma on saavuttanut tavoitteensa. Hyvien palautteiden kohdalta on huomaavaista lähettää kiitoskukat – tai vähintään kiitosviestin seminaarin osallistumisesta. Jokaista tapahtumaan osallistujaa tarvitaan yhtä paljon. Hyvällä yhteistyöllä ja sitoutuneisuudella pystytään rakentamaan ja luomaan onnistunut ohjelma – ja sen johdosta, jokainen on kiitoksensa ansainnut. (Vallo & Häyrinen 2008, 169.)

Lahja tai muisto tapahtumasta

Seminaarin teeman mukainen lahjan tai muiston anto kruunaa hyvin onnistuneen tapahtuman. Lahja voidaan toimittaa jälkikäteen, mutta yleensä annetaan se joko ennen tapahtumaa tai sen jälkeen. Mikäli halutaan toimittaa lahja myöhemmin, on se tehtävä viimeistään kahdenviikon sisällä tapahtuman päätyttyä. Toinen vaihtoehto on lähettää kiitos saatteen mukana myös seminaarimateriaalia. (Vallo & Häyrinen 2008, 170.)

Itse lahjan ei tarvitse olla suuri tai kallis. Se on kohteliasta ja tuo laadukkaan kuvan tapahtumasta. On hyvä varautua myös kantokasseja lahjojen saajille, jotta he voivat lähtiessään kantaa saamiaan lahjoja tai materiaaleja kätevästi. (Vallo & Häyrinen 2008, 170.)

Palautteen kerääminen

Tapahtumanjärjestäjänä on tärkeä saada mahdollisimman paljon palautetta tapahtuman onnistumisesta tai epäonnistumisesta. Palautteet ovat arvokkaita tapahtuman onnistumisen arvioinnissa, niillä pystytään jatkossa korjaamaan ja parantamaan tulevia seminaaritapahtumia. Palautteita voidaan verrata suunnitteluvaiheisiin tehtyihin tavoitteisiin ja niiden mielikuvatavoitteisiin sekä määrällisiin että laadullisiin tavoitteisiin. (Vallo & Häyrinen 2008, 171.)

Palautteita voidaan kerätä kirjallisesti paikan päällä, kirjallisena niin että lomake palautetaan myöhemmin, puhelimitse tai sähköisesti. Ei pidä unohtaa että myös oman projektitiimillistenkin palautteet ovat arvokkaita. On muistettava palautteiden analysoitaessa saattaa osallistujilta tulla suorapuheista palautetta, mutta pitää muistaa että yleensä osallistujat sanovat totuuden miten asiat on. (Vallo & Häyrinen 2008, 173.)

Yhteydenotot

Seminaarin jälkeen on hyvä pitää yhteyttä tapahtuman osallistujiin ja yhteydenottopyyntöihin, niihin on otettava yhteyttä mahdollisimman pian, mutta viimeistään kahden viikon sisällä seminaarista. Yhteydenotoilla pystytään saamaan lisää suhteita, potentiaalisia osallistujia, yhteistyökumppaneita sekä mahdollisesti parantamaan seminaarin toteutusta. (Vallo & Häyrinen 2008, 175.)

Yhteenvedo ja palautepalaveri

Seminaarin jälkeen pidetään yhteenvedo, jossa käydään yhteisessä palaverissa läpi osallistujien- ja tiimiltä saatuja palautteita. Palaveri on hyvä pitää mahdollisimman pian seminaaritapahtuman jälkeen, jolloin tapahtuma on tuoreessa muistissa ja mielenkiinto tapahtumaan jäljellä. On hyvä kirjoittaa muistiinpanoja palautekeskustelun ohella, joista helposti voidaan dokumentoida yhteenvedot ja käyttää niitä avuksi seuraavan kerran kun seminaaria järjestetään. Näin vältetään tekemästä samoja virheitä uudestaan. Yhteenvedoon on hyvä laittaa liitteenä myös suunniteltu ja toteutunut budjetti, joka antaa hyvän pohjan tuleviin seminaareihin ja muihin tapahtumiin. (Vallo & Häyrinen 2008, 174.)

Palautekeskusteluissa on nähty toimivaksi sandwich-malli, jossa käydään ensiksi hyvät uutiset, jonka jälkeen huonot uutiset sekä viimeiseksi vielä jotain positiivista. (Vallo & Häyrinen 2008, 174.)

Vaikka seminaarin sujuvuus ei ole onnistunut täydellisesti, on palautekeskustelu käytävä kunnolla läpi, sillä virheistä opitaan kaikkein eniten lisäksi se päättää tapahtuman ammattitaitoisesti. (Vallo & Häyrinen 2008, 175.)

6 TOIMI OIKEIN – PUUTU KIUSAAMISEEN – SEMINAARIT

6.1 Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen seminaari 1.

Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen seminaarin ensimmäinen osa järjestettiin 15.11.2012 Warkaus-
salissa. Seminaari sai alkunsa Warkauden Nuorkauppakamari ry:n ajatuksesta ja hanke toteutettiin
syksyllä 2012. Mukana seminaarin järjestelyissä, yhteistyökumppaneina ja sponsorijoina on ollut useita
varkautelaisia yrityksiä ja toimijoita sekä Savonia-ammattikorkeakoulun Warkauden Liiketalouden yk-
sikkö.

Savonian opiskelijat toteuttivat seminaarin opintoihinsa kuuluvana ns. OIS-projektina yhteistyössä
muiden vapaaehtoisten yhteistyötahojen kanssa. Opintoihinsa liittyen opiskelijat olivat seminaarissa
tehneet lyhyen palautekyselyn tapahtumasta. Alun alkaen seminaarin järjestäjillä oli tavoitteena tehdä
seminaarista vuosittainen tapahtuma kiusaamiseen liittyviä teemoja vaihdellen. Palautekyselyssä ke-
rättiin varsinaisen seminaaripalautteen lisäksi ideoita tuleville seminaareille.

Seminaariin pääesiintyjäksi pyydettiin elokuvaohjaaja Dome Karukoskea. Hän oli esiintymässä 2012
keväällä Aivomyrsky – nuoryrittäjyystapahtumassa, jossa Savonian liiketalouden opiskelijoita oli ollut
paikalla. Karukosken tapa tuoda esille omat kokemuksensa kiusattuna olosta puhutteli nuoria. Siksi
hänet haluttiin pyytää Varkauteen seminaariin pääesiintyjäksi. Lisäksi muita esiintyjiä seminaarissa
olivat Itä-Suomen yliopiston professori Hannu Savolainen, emeritarehtori Aune Toivanen, Warkauden
kaupungin henkilöstöjohtaja Tarja Paunonen, Warkauden seurakunnan diakoni Urpo Häkkinen, Poh-
jois-Savon poliisilaitoksesta Arja Jämsen sekä Honeywell Oy:n edustaja Tommi K.J. Taskinen, joka
toimii myös Nimettömät teatteriryhmän hallituksen puheenjohtajana. Seminaarin juonsi Mika Aro.

Tilaisuudessa mukana olivat myös Warkauden musiikkiluokkien kuoro, jonka esiintymisen kustantti Var-
kauden seurakunta, sekä teatteriryhmä Nimettömät, jotka esittivät lyhyehkön kohtausten kiusaami-
sesta.

Seminaarin järjestämisprojektin toimijat

Seminaarin alkuperäinen nimi oli, Warkaudessa ei kiusata. Nimiehdotuksia lähdettiin keksimään idearii-
hen avulla opiskelijoiden kesken. Palaverissa nimiehdotuksia muokattiin ja valittiin niistä paras Toimi
oikein – puutu kiusaamiseen.

Seminaarin pääjärjestämisvastuu oli Warkauden Nuorkauppakamari ry:llä, sillä he olivat tapahtuman
alullepanijoita. Muita mukana olleita tahoja olivat Warkauden kaupunki, Pohjois-Savon poliisilaitos,
Warkauden lehti, Warkauden evankelis-luterilaisen seurakunnan diakoniatyö, Lions Clubit Warkaus Jus-
tiina, Koskeniemi ja Kangaslampi, Vauvatar, Mainostoimisto Luode, Scandic Oscar sekä Savonia-am-
mattikorkeakoulu.

Projektin tavoitteet

Seminaarin päätavoite oli ottaa kantaa kiusaamiseen. Järjestäjät halusivat voimakkaasti tuoda esille, ettei kiusaamista hyväksytä Varkaudessa. Kiusaamista tapahtuu vapaa-aikana, koulussa, töissä kuin kotonakin, siksi tapahtumaan olivat tervetulleita kaikki kansalaiset. Tavoitteena oli järjestää laadukas seminaari mahdollisimman alhaisin kokonaiskustannuksin hyödyntäen vapaaehtoisia toimijoita, jotka kokivat kiusaamisteeman tärkeäksi. Sponsoreita hyödyntäen hoidettiin markkinointi-, majoitus- ja matkakulut sekä luennotipalkkiot.

Budjetti

Tapahtuman menot kattoivat sponsorit. Sponsoroimassa ovat olleet Varkauden kaupunki, Warkauden Lehti, Vauvatar, Mainostoimisto Luode, Scandic Oscar, Varkauden seurakunta, Lions Clubit ja Savonia – ammattikorkeakoulu. Warkauden Lehden osuus sponsoroinnissa oli mainoksen laittaminen lehteen. Mainostoimisto Luode ja Vauvatar sponsoroivat julisteita (A3 ja A4) ja 1500 kappaletta A5-kokoisia flyereita jaettavaksi alakoulun oppilaille. Tapahtumapaikkana toimi Warkaus-sali, jonne Scandic Oscar oli järjestänyt ilmaisen kahvituksen katsojille. Väliajalla esiintyneen Varkauden musiikkiluokkien kuoron maksoi Varkauden seurakunta. Budjettiin sisältyi esiintyjien matkakorvaukset ja luentopalkkiot, jotka maksoi Varkauden Nuorkauppakamari.

Narikka

Tapahtumassa oli käytössä myös narikka, jonka maksu oli 2 euroa. Narikkaa pitivät opiskelijat, jotka saivat siitä tulleet tuotot käyttöönsä opintomatkaan tai muuhun vastaavaan. Henkilöitä narikkaa pitämässä oli 2-8 opiskelijaa puolen tunnin/tunnin jaksoissa, jolloin vuoro vaihtui.

Kahvitus

Scandic Oscar järjesti yleisölle seminaaripäivänä kahvituksen, jonka rahoittivat Lions Clubit.

Projektin aikataulu

Projektin aikataulu oli suunniteltu niin, että seminaaripäivänä kaiken tulisi olla valmista. Lehdistötilaisuus järjestettiin 1. marraskuuta kaupungintalon henkilöstöravintolassa. Kontaktit eri tahojen, kuten median kanssa, oli hoidettava ennen lehdistötilaisuutta. Opiskelijat hoitivat mainosten suunnittelun (KUVA 2) ja jakamisen, joka tapahtui kaksi viikkoa ennen seminaaria. Opiskelijat nimesivät julisteille paikat, joihin ne vietiin 31. lokakuuta mennessä. Opiskelijoiden tehtäviin kuului myös käydä useissa vanhempainilloissa kertomassa tapahtumasta vanhemmille. Paikat, joissa vanhempainillat järjestettiin, olivat Kuoppakankaan koulun vanhempainilta, kaupungintalon valtuustosalissa järjestetty Vanhempainyhdistyksen kokous ja Päiviönsaaren koulun vanhempainilta. Opiskelijoiden lisäksi mukana oli myös henkilö, joka oli järjestelyorganisaatiossa.

KUVA 2. Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen – seminaari 1. juliste

TOIMI OIKEIN
Puutu kiusaamiseen
SEMINAARI

WARKAUS-SALI
TO 15.11.2012
VAPAA PÄÄSY

ILLAN OHJELMA:

17.00-17.45 ”Positiivisen ajattelemisen malli kouluissamme, uusia eväitä kasvatuksen tukemisen Varkaudessa”
- Itä-Suomen Yliopisto

18.00-18.45 Dome Karukoski ja koulu-kiusaaminen

19.00-20.00 Kiusaamisen monet kasvot - paneelikeskustelu mukana Dome Karukoski ja varkauteilaisia keskustelijoita

Välillä esiintyy musiikkiluokkien kuoro
Tilaisuuden juontaa Mika Aro

AULASSA:

- Tekstaritupu-tukipalvelu koululaisille - Varkauden seurakunta, diakoniatyö
- KIVA-koulun esittely
- Lions-Quest -ohjelma

KAHVITARJOILU
KLO. 16.30 ALKAEN

VARKAUDESSA EIVÄ KIUSATA

Kirsi Pekka Altonen

Logot: JCI, Pohjois-Savon Poliisilaitos, Varkaus, Scandic, WARKAUDEN LEHTI, SAVONIA, LUODE

Seminaarin toteutus

Seminaarin avasi omalla puheenvuorollaan Hannu Savolainen, erityispedagogiikan professori, painottamalla kuinka suuri merkitys positiivisen palautteen antamisella on, kun tavoitellaan haluttua käyttäytymismallia. Hän kertoi, että esimerkiksi muutoksen hakemisessa on tärkeää opettaa toivotun käyttäytymisen malleja. Systemaattinen, mahdollisimman välitön palaute ja sopiminen yhteisistä pelisäännöistä kaikkien kesken on tärkeää. Savolainen kertoi muun muassa, että suurin pulma palautteen antamisessa on sen negatiivinen sävy. Kurinpito-ohjelmat ovat tutkimuksien mukaan todettu jopa tehottomiksi. (WL 2012-11-17, 4.)

Hän kertoi myös siitä, että on huolissaan nuorten ja lasten psyykkisestä hyvinvoinnista ja kuinka se vaikuttaa koulujen työrauhassa. Hän muistutti myös Suomen pärjäämistä PISA-tutkimuksessa osaamisen suhteen, mutta huomattavan vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että Suomi on ollut kolmanneksi huonoin PISA-tutkimuksessa, joka mittaa työrauhaa. Hän pitää hyvänä uutisena kuitenkin sitä, että käyttäytymiseen voidaan aina vaikuttaa. Hänen mielestään negatiivinen käyttäytyminen on aina jostain tullut reaktio, jonka syytä voi olla haastavaa selvittää. (WL 2012-11-17, 4.)

Arja Jämsinen, vanhempi konstaapeli, kertoi paneelikeskustelussa muun muassa siitä, että pahimmissa tapauksissa voidaan puhua koulukiusaamisesta rikoksena. Rikoksia voivat olla pahoinpitelyt, lievät pahoinpitelyt, kunnianloukkaus tai laiton uhkaus. Jämsinen totesi, että opettajien yhteydenotot

kouluilta poliisille tapahtuu yleensä silloin, kun opettajat ovat avuttomia tekemään enää mitään. (WL 2012-11-17, 4.)

Urpo Häkkinen nosti esille seurakunnan nolla toleranssin kiusaamisen suhteen. He ovat kehittäneet palvelun, Tekstari-Tupu, jonka kautta nuoret ja lapset voivat lähettää tekstiviestejä mieltään askarruttavista kysymyksistä. Jokaiseen tekstiviestiin vastataan aina ja ne pyritään muodostamaan niin, että ne ovat helposti ymmärrettävissä. (WL 2012-11-17, 4.)

Aune Tolvanen, emeritiittarehtori, listasi asioita, joiden kautta herätys pitäisi tulla ettei kaikki ole nuorella tai lapsella hyvin. Näitä olivat muun muassa epämääräiset poissaolot ja yksin jääminen välituntitilanteissa. Hänen mielestään nuoret ovat fiksua valehtelemaan, koska eivät halua kotiin enempää huolia ja täten yrittävät selviytyä tilanteesta yksin. Kiusaamisen vastainen ilmapiiri ja asenne ovat tärkeitä ja kiusaamistilanteisiin tulisi puututtua nopeasti. On oltava luottohenkilö, jolle voi puhua ja uskautua. (WL 2012-11-17, 4.)

Mukana paneelikeskustelussa oli myös Honeywellin Teollisuusratkaisut-liiketoimintaryhmän johtaja Tommi Taskinen. Hän mietti, mikä on hyvää käytöstä ja mikä ei. Taskisen mielestä kiusaaminen on epäasiallista vallan käyttämistä, jolla voi olla suuria taloudellisia vaikutuksia tulevaisuudessa. (WL 2012-11-17, 4.)

Elokuvaohjaaja Dome Karukoski avasi puheenvuoronsa omalla kiusaamiskokemuksellaan. Tehtyään koulukotiaiheisen elokuvan, *Tummien perhosten koti*, hän alkoi puhumaan kiusaamisesta. Hänen omat kokemuksensa olivat hyvin asiayhteydessä kyseisen elokuvan teemoihin nähden. (WL 2012-11-17, 4.)

Karukoski kertoi, että hänelle kiusaamisen logiikka on selvää: kiusaamisessa vyörytetään pahaa oloaan muiden päälle. Hänen kohdallaan kiusaaminen alkoi kun hän oli 4,5 –vuotias ja muutti ruotsinkielisen yksinhuoltaja äitinsä kanssa Kyprokselta Suomeen. Hän muutti Suomeen Lepsämän kylään, joka oli iso muutos englantia, ruotsia ja kyprosta puhuvalle nuorelle pojalle. Tarhapäivät Kyproksella olivat päättyneet Karukosken mukaan halauksiin, mutta Suomessa häntä pidettiin outona tämän takia. Karukoski kertoi, että hänet leimattiin ruotsinkielisyytensä takia hurriksi ja homoksi. Tilannetta ei myöskään auttanut, että he asuivat pienessä ränsistyneessä talossa, jossa rahatilanne oli aina tiukka eikä juoksevaa vettä ollut. Dome sanoi häpeävänsä ja vertailevansa itseään muihin, koska muilla oli asiat paremmin. (WL 2012-11-17, 4.)

Karukosken kertomuksen mukaan kiusaaminen oli aluksi nimittelyä, mutta myöhemmin väkivaltaisista keinoista ei kaihdettu. Hän arvioi jälkeenpäin, että oli koulunsa kiusatuin oppilas. Domen mielestä henkinen kiusaaminen oli pahempaa kuin fyysinen: ei haitannut vaikka sai turpaan, mutta kutsumatta tuleminen luokan näteimmän tytön synttäreille tuntui pahalle. (WL 2012-11-17, 4.)

Hänen mielestään epäsuoraa kiusaamista on hankalaa selittää: et voi selittää sitä, että olet yksin. Pahinta on se, että kiva kaverikin kääntää lopuksi katseensa pois. Dome kuvasi tilannetta tunnetilastollisesti korkeampana kuin toisen pojan lyönti, joka satuttaa fyysisesti. Yläasteella Domen kiusaaminen helpottui kun hän muutti Espooseen. Hänen mielestään oli epäreilua, että kiusaajat saivat jatkaa entisessä koulussaan. (WL 2012-11-17, 4.)

Kiusaamisestaan huolimatta Karukoksi kykeni kääntämään kiusatuksi tulemisen kokemukset voimavaroikseen. Kiusaaminen jättää kuitenkin aina jäljet, eikä hän ole koskaan päässyt niistä irti. Hän kertoi, että kiusatuksi joutuminen on näkynyt hänessä epävarmuutena. Hän ei halua ottaa omaa tilaa, koska pelkää joutuvansa ulkopuolelle, toisena tuntemuksina tulevat viha ja sitten pelko. (WL 2012-11-17, 4.)

Dome Karukoski kertoi kiusatuksi joutuneen leimautumisen peloista, joista ulos pääseminen ei ole helppoa. Työelämässä pätevät samat asiat: aamupalaverissa ei ole helppoa sanoa ääneen, että on kiusattu. Hän kertoi, että ihmiset pelkäävät sitä, että kiusattu joutuu lähtemään työstään. Dome itse kertoi oman selviytymisen alkaneen siitä, ettei ole hänen vikansa joutuneen kiusatuksi. Hän päätti puheenvuoronsa siihen, että täytyy muistaa ajatus, että huominen tulee aina. (WL 2012-11-17, 4.)

Projektipalaute

Seminaarin jälkeen vierailta kerättiin palautelomakkeen muodossa palautetta seminaarista. Lomakkeessa oli kolme kysymystä. Ensimmäinen kysymys koski vierailijan roolia osallistujana, toisessa kysymyksessä tuli arvioida eri ohjelmaosioita ja kolmas koski kehitysideoita ja samalla sai antaa vapaa- muotoista palautetta. Palautelomakkeisiin vastanneita oli 80.

Vastaajan roolia koskevaan kysymykseen suurin osa oli opettajia (35 henkilöä). Osa seminaariin tulleista oli ollut opettajan tai vanhemman roolissa (8 henkilöä) ja muuten seminaarista kiinnostuneita oli 21 henkilöä. Vanhemman roolissa tapahtumaan oli tullut 12 ja opiskelijana 4 henkilöä.

Toinen kysymys kattoi arvion seminaarin esityksistä ja ohjelmasta. Kaiken kaikkiaan seminaariohjelma vastasi pääosin odotuksiin. Dome Karukosken esiintyminen ylitti odotukset eniten 26 vastaajamäärällä. 56 henkilön odotuksiin Itä-Suomen yliopiston professori Hannu Savolainen teki vaikutuksen, mutta saman ohjelmaosuuden vastaajista suuriosa oli kuitenkin vastannut lomakkeissaan ”ei ennakko-odotuksia”. Kokonaisuutenaan tapahtuma ylitti 21 vastaajan odotukset ja vastasi 47 vastaajan odotuksiin. Kaksi vastaajista oli kuitenkin ilmoittanut, että ohjelma ei ollut vastannut heidän odotuksiaan ja viidellä vastaajalla ei ollut ennakko-odotuksia lainkaan. Kukin ohjelmaosuus ylitti odotukset tai ainakin vastasi niitä.

Kolmannen kysymyksen, eli kehittämisideoiden ja toiveiden kerääminen, tapahtui lomakkeen lopussa. Palautteissa kävi ilmi, että Varkaudessa tällaiselle keskustelulle olisi kysyntää. Yleisö toivoi, että seminaariin saisi nuoren, kiusatun että kiusaajan näkökulmia. Lisäksi vanhempien vastuuta haluttiin koros-

taa, sekä ravinnon merkitystä häiriökäyttäytymiseen haluttaisiin tuoda esille. Palautekyselyssä ja paikalla kuulijat antoivat palautetta äänentoistosta siitä, että luennoitsijoiden ääni ei kuulunut tarkaviin.

6.2 Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen seminaari 2.

Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen seminaari 2. käsitteli kiusaamisen vastustamista. Tapahtuma järjestettiin 15.1.2014 Warkaus-salissa (KUVA 3.).

Seminaarin pääesiintyjäksi pyydettiin Duudsonien Hannu-Pekka Parviainen, HP. Muita seminaarissa esiintyviä oli HP:n lisäksi Pohjois-Savon poliisilaitokselta nettipoliisi Timo ”Tipi” Halonen, Könönpellon koulun rehtori Päivi Kilpeläinen, joka toimii myös ProKoulu –hankkeessa, Piia Paananen Pelituki –hankkeesta, Wanuvan puheenjohtaja Jussi Mikkonen sekä juontajana toiminut Tommi K.J. Taskinen.

KUVA 3. Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen – seminaari 2. juliste

TOIMI OIKEIN
Puutu kiusaamiseen

SEMINAARI 2

WARKAUS-SALI
Ke 15.01.2014
VAPAA PÄÄSY

VARKAUDESSA ETUKIUSATA

16.30
PROkoulu kuulumisia - missä mennään
Varkaudessa, Päivi Kilpeläinen

17.00
Seinäjoelta Hollywoodiin –
Duudsonien tarina (HP Parviainen)

18.30
Nettipoliisi, vanhempi rikoskonstaapeli
Timo Halonen

19.00
Kiusaamisen monet kasvot -
Asiantuntijapaneeli

Juontajana Tommi K.J. Taskinen

SAVONIA **Varkaus** **WARKAUDEN LEHTI** **Scandic** **PELLITUKI**

Seminaarin järjestämisprojektin toimijat

Alullepanijana toimi Warkauden Nuorkauppakamari ry. Yhteistyökumppaneita olivat Mainostoimisto Luode, Vauvatar, Warkauden kaupunki, Savonia-ammattikorkeakoulu, Pelituki – hanke, Pohjois-Savon poliisilaitos, Lions Club Varkaus/Justiinat, Warkauden Lehti, Kierrätä hyvää Varkaudessa – projekti ja Scandic Hotel Oscar.

Projektin tavoitteet

Seminaarin tavoitteena oli tuoda esille kiusaamisen eri muotoja ja keinoja, kuinka kiusaamista voidaan ehkäistä niin kouluissa kuin työpaikoilla. Yksi projektin osa-tavoite on ylläpitää keskustelua kiusaamisesta. Tavoitteena oli rakentaa ohjelmaltaan mielenkiintoinen seminaaritapahtuma kaikelle kansalle mahdollisimman taloudellisesti sponsoreita ja yhteistyötahoja hyödyntäen.

Budjetti

Warkauden Nuorkauppakamari ry sponsoroi tapahtumaa 1000 eurolla. Hannu-Pekka Parviaisen esiintyminen maksoi 1800 euroa ja lisäksi matkakulut. Loput puuttuvasta summasta saimme sponsoreilta. Kaupunki maksoi Warkaussalin vuokran, Luode sponsoroi julisteet ja Scandic Hotel Oscar tarjoutui majoittamaan HP:n. Vauvatar kustansi HP:n ja nettipoliisin ruokailun seminaaripäivänä. Liiketalouden opiskelijat tarjoutuivat hoitamaan narikan, josta tuotot menivät luokkaretkirahastoon.

Projektin aikataulu ja toteutus

Ensimmäinen kokous pidettiin syyskyn 10. päivänä 2013 perinteiseen tapaan Kaupungin talolla. Mukana palaverissa olivat yhteistyökumppaneiden edustajat sekä opiskelijat Tuuli Tyrväinen ja Timo Solomon.

Seminaari oli suunniteltu Toimi oikein – Puutu kiusaamiseen ensimmäisen seminaarin jatkoksi, joka pidettäisiin vuoden 2013 lopussa tai vuoden 2014 alussa, riippuen aikatauluista. Seuraavan seminaarin agendaksi päätyikin seminaarin lopullinen päivämäärän valinta, Warkaus-salin varaamisen takia. Palaverissa sovimme kuitenkin, että kiireellisyyden välttämiseksi seminaari tulisi järjestää vuoden 2014 puolella. Yksi merkittävimmistä syistä järjestää tapahtuma vuoden 2014 puolella oli markkinoinnin osuus. Jokainen palaverissa ollut ymmärsi, että itse tapahtuman ja julisteen (liite 2) suunnittelu vaatii aikaa ja täten varsinaiselle markkinoinnille jäisi aikaa todella vähän. Lopulliseksi päivämääräksi päätimme 15.1.2014.

Hannu-Pekka Parviainen, HP, kutsuttiin pääesiintyjäksi Katja Sarakedon toimesta. Alkuperäinen suunnitelma oli, että HP esiintyisi kahteen eri aikaan, mutta hän itse pyysi pitämään yhden pidemmän luennon. Lisäksi HP suostui asiantuntijapaneeliin. Tarkoituksena oli saada Duudsonien kaikki jäsenet mukaan, mutta budjetin pienuudesta johtuen päädyimme Hannu-Pekka Parviaiseen. Lisäksi mukana

kertomassa ProKoulu-hankkeesta oli Könönpellön koulun rehtori Päivi Kilpeläinen ja nettipoliisi Timo Halonen kertoi nettikiusaamisesta ilmiönä.

KUVA 4. The Dudesons

Seminaarin alkaessa klo 16.30 teatteriryhmä Nimettömät esiintyivät, jossa Wanuvan puheenjohtaja Jussi Mikkonen oli mukana. Esityksen jälkeen juontajaksi kutsuttu Tommi K.J. Taskinen jatkoi juonnollaan. Ensimmäinen varsinainen esiintyjä oli Päivi Kilpeläinen, joka kertoi ProKoulu – hankkeesta, jonka jälkeen Hannu-Pekka Parviainen sai esiintymisvuoronsa. HP:n esityksen agenda oli kuinka Duudsonit päätyivät Seinäjoelta Hollywoodiin ja kuinka suuri merkitys ystävyydellä on. Ennen viimeistä esiintymisvuoroa suunnittelimme tauon, jonka aikana katsojat voivat nauttia syötävää ja juotavaa 15 minuutin ajan. Lopuksi Timo Halonen kertoi nettipoliisin näkökulmasta kiusaamisesta ja kuinka netissä tulisi käyttäytyä.

Seminaarin aloitti Nimettömät teatteriryhmä esittämällä isoisän, isän ja pojan tietokoneen käyttöä käsittelevän keskustelun. Päivi Kilpeläinen, Könönpellon koulun rehtori, esitteli Pro Koulu – hankkeen tuloksia Varkaudessa. Hän kertoi, että Varkaudessa kolmessa koulussa on tällä hetkellä Pro Koulu – hanke käynnissä. Opettajat ovat havainneet positiivisia tuloksia oppilaiden käyttäytymisessä hankkeen aikana. Kiusaamista saadaan tuskin kokonaan koskaan poistettua, mutta se on vähentynyt kouluissa huomattavan paljon. (Savon Leijona 2014, 19.)

KUVA 5. The Dudeson - HP

Pääesiintyjä Hannu-Pekka Parviainen Duudsonista kertoi omasta työskentelystään opettajana Seinäjoen ala-asteella. Hän toimii opettajan roolissa aina silloin, kun on vapaalla Duudsonien toimista. Duudsonit ovat kiertäneet useilla kouluilla kertomassa tarinaansa ja puhuneet siitä, että kaikista ei tarvitse tykätä mutta kaikkien kanssa on tultava toimeen. HP kannusti kuulijoitaan uskomaan unelmiinsa ja olemaan kiltti kaikkia kohtaan. Tulevaisuudessa ei voi koskaan tietää, tuleeko henkilö, jota kiusasit, päättämään toteutuuko unelmasi. (Savon Leijona 2014, 19.)

Nettipoliisi Timo Halonen kertoi, kuinka nykynuoren tulisi pärjätä luokahuoneen lisäksi netissäkin. Hänen mielestään sosiaalinen media antaa keinoja kiusaamiseen. Netissä kiusaaminen on raaempaa, koska siellä voi esiintyä anonyyminä, eikä kasvojaan tarvitse näyttää. (Savon Leijona 2014, 19.)

Paneelikeskustelussa, joka pidettiin seminaarin lopuksi, Pia Paananen kertoi, että kiusaamisen syy voi olla nettipeleissä huonommin suoriutuminen. Kiusattu ei välttämättä pärjää yhtä hyvin kuin muut luokkatoverit ja joutuu sen takia kiusatuksi. (Savon Leijona 2014, 19.)

Myös tässä seminaarissa liiketalouden Varkauden yksikön opiskelijoilla oli keskeinen rooli toimia seminaaria järjestävässä projektiryhmässä opettajansa ohella. Opiskelijat Tuuli Tyrväinen ja Timo Solomon lähtivät seminaariprojektiin mukaan siten, että he sisällyttävät projektissa työskentelyn omaan opin-
näytetyöhönsä. Projektin toimi oppilaille yhtenä oppimismahdollisuutena. Projektiryhmässä työskente-
lyyn tutustuminen ja verkostoituminen oli uutta, joten projekti antoi siihen hyvän mahdollisuuden.

Opiskelijat vastasivat markkinoinnista ja viestinnästä. He suunnittelivat julisteen ja tiedotusmateriaalin ja olivat mukana palaverissa, sekä avustivat käytännön tehtävissä. Julkisille paikoille julisteiden jakaminen tapahtui opiskelijoiden puolesta, sekä WILMA:n kautta kulkeva sähköinen tiedote vanhemmille, lisäksi Luode sponsoroi LED-valotauluihinsa näyttävän mainoksen tapahtumasta. Katja Saraketo hoiti yhteydenpidot ja sopimukset Hannu-Pekka Parviaiseen. Ohjelmaosioiden muut osuudet suunniteltiin ja toteutettiin palaverissa olleiden projektitiimillisten kanssa.

Seminaarin jälkeen pidimme projektitiimin kesken palautekeskustelun noin viikon seminaarin jälkeen. Moni oli sitä mieltä, että pääesiintyjän jälkeen yleisö pieneni ja pohdimme olisimmeko saaneet yleisön jäämään siirtämällä tauon paikkaa. Moni oli tyytyväinen Hannu-Pekka Parviaisen pitämään luento- ja hänen tyyliinsä esiintyä. Seminaarille pohdimme jatkoa ja olimme sitä mieltä että kolmas seminaari tulee järjestettyä. Aiheena tulevassa seminaarissa voisi olla nettikiusaamiseen liittyvät asiat ja peliriippuvuus.

6.3 Toimi oikein – Hyväksy erilaisuus seminaari 3.

Seminaarin järjestämisprojektin toimijat

Edeltävissä seminaareissa alullepanijana toimi Varkauden Nuorkauppakamari ry. Opiskelijat Tuuli Tyrväinen ja Timo Solomon olivat olleet mukana toisessa seminaarissa ja idea opinnäytetyöhön tuli projektin kautta. Päätimme lähestyä sähköpostilla edellisissä seminaareissa mukana olleita yhteistyökumppaneita ja ehdotimme tapaamista, jossa aloitettaisiin 3. seminaarin järjestelyt. Mukana olleet tahot tavoitettiin ja tapaamisajankohta sovittiin sähköpostitse. Mukana yhteistyössä olivat Varkauden kaupunki, Scandic Oscar, Varkauden Nuorkauppakamari ry, Varkauden lehti, Savonia-ammattikorkeakoulu, Mainostoimisto Luode, Lions Club Justiinat, Pelitukihanke, Leijonaemot ry, Vammel ry, Nimettömät ry ja Varkauden seurakunta. Vammel ry toi seminaariin myytäväkseen käsitöitä ja nuorten tekemää taidetta esille toi Varkauden nuorisotyö. (KUVA 6.)

KUVA 6. Toimi oikein – Hyväksy ERILAISUUS –seminaari 3. juliste

TOIMI OIKEIN
Hyväksy ERILAISUUS
SEMINAARI 3

TI 11.11.2014

WARKAUS-SALI **16:30** Rehtori Anne Suomalainen - Miten käyttäytymistä ohjataan ProKoulussa?

VAPAA PÄÄSY **17:00** Työterveyslääkäri Sanna Lehtomäki - Tavallista erilaisuutta - näkökulmia työelämästä

17:30 Kahvitelutauko

17:50 Juoksija, kirjailija ja sadunkertoja Wilson Kirwa - Hyväksy ERILAISUUS

18:30 Paneelikeskustelu

Tapahtuman juontajana toimii Tommi K.J. Taskinen

Mukana lisäksi Kuperisen taidenäyttely sekä varkautelaisten nuorten taidetta!
 Esiintymässä myös Nimettömät!

Wilson Kipchumba Kirwa
 juoksija, kirjailija ja sadunkertoja

Logot: JCI, SAVONIA, PELITUKI, Leijonaemot, WARKAUDEN LEHTI, VAMMEL RY, Scandic, Varkaus.

Projektin tavoitteet

Itse seminaarin päätavoite oli tuoda esille ihmisten erilaisuutta, kuinka se näkyy ja kuuluu arkipäivään. Erilaisuutta näkyy lapsissa, nuorissa, aikuisissa ja vanhuksissa. Erilaisuus koskettaa kaikkia, jonka takia aihe oli ajankohtainen.

Anne Suomalainen, Repokankaan koulun rehtori, esitti pääesiintyjäksi Wilson Kirwaa. Anne oli kesäloman aikana ollut yhteydessä Wilsoniin ja loman jälkeen Wilsonin tulo pääesiintyjäksi oli varmistunut. Muita esiintyjä olivat työterveyslääkäri Sanna Lehtomäki ja rehtori Anne Suomalainen. Tommi K.J. Taskinen juonsi seminaarin. Anne Suomalainen kertoi ProKoulu – hankkeen vaiheista ja kokemuksista Varkauden kouluissa ja Sanna Lehtomäki siitä, kuinka erilaisuus näkyy työelämässä.

Projekti toimi opiskelijoille yhtenä oppimismahdollisuutena. Saimme kolmannen seminaarin järjestämisessä opiskelijoina suuremman vastuun kuin toisessa seminaarissa, sillä tarkoituksemme oli tehdä seminaareista opinnäytetyö. Yhtenä oppimisen tavoitteina oli syventyä projektityöskentelyyn ja vastuun ottamiseen. Koska suurin osa mukana olleista tahoista olivat tulleet tutuiksi toisen seminaarin kautta, verkostoituminen oli helpompaa ja tuntui luontevammalta. Uudet asiat vaativat opastamista ja omaa pohdintaa tuli harjoitettua enemmän.

Budjetti

Esiintyjän vaativat kustannukset hoiti Liikkuva koulu ja Varkauden kaupungin sivistystoimi. Wilsonin kustannukset olivat yhteensä 900 euroa, joista sivistystoimi kustansi 400 euroa. Liikkuva koulun osuus oli 500 euroa, johon sisältyi Wilson Kirwan esiintyminen ja hänelle koituneet matkakulut. Scandic Hotel Oscar suostui majoittamaan Wilson Kirwan 11.11 ja 12.11 väliseksi yöksi. Molempina päivinä Wilson kiersi Varkauden kouluja, sekä 12.11 hän oli mukana seminaarissa. Tapahtumapaikka seminaarilla oli Warkaus-Sali, jonka meille tarjosi Varkauden kaupunki.

Lehdistötilaisuus pidettiin viikkoa ennen seminaaria ja Varkauden Lehti sponsoroi etusivun mainoksella sekä tiedotteella. Lisäksi Mainostoimisto Luode teki 48 kpl julisteita, joita oppilaat kävivät viemässä julkisiin paikkoihin.

Opiskelijoiden vastuulla oli seminaarin markkinointi, julisteen suunnittelu ja muut käytännön tehtävät. Palaverien sisällä jaoimme keskenämme tehtäviä sitä mukaan, kun niitä tuli. Narikan seminaarissa hoiti Könönpellon kuudes luokka, joka sai narikasta saadut rahat omaan luokkaretkirahastoonsa. Muita opiskelijoille tulleita tehtäviä olivat muun muassa julisteiden jakelu määräaikaan mennessä, lehdistötiedotteen ja -kutsun luominen, WILMAan oppilaiden vanhemmille sähköisen kutsun laatiminen sekä lähikuntien johtajille ja rehtoreille seminaarikutsujen lähettäminen.

Projektin aikataulu ja toteutus

Palaverit pidettiin kaupungintalolla ja ensimmäinen palaveri olikin 19.3.2014. Aiheen kartoittaminen vei useita palavereja. Ensimmäisiä aihe-ehdotuksia olivat muun muassa peliriippuvuus ja sovellusten ja pelien ikärajat. Jo ensimmäisen palaverin aikana saimme lyötyä tapahtumalle alustavat päivämääräehdotukset viikoille 45 tai 46.

Luokkamme oli mukana projektissa pienemmällä osuudella kuin mitä toisessa seminaarissa. Jokaisen tuli tehdä 8x8 mindmap – taulukko ja miettiä mitä erilaisuus tuo mieleen. Kokosimme aiheet paperille ja veimme seuraavaan palaveriin. Seuraavassa palaverissa löimme lopullisen aiheen lukkoon. Keskustelu erilaisuudesta nousi heti esiin ja saimme paljon keskustelua aikaan.

Seminaarin toteutus

Seminaarissa Wilson Kirwa kertoi elämänkerrastaan ja siitä, kuinka hän päätyi Suomeen. Lisäksi hän kertoi omia kokemuksiaan erilaisuudesta ja miten hän on sen itse kokenut. Wilson tunnetaan myös satusetänä, joten hän toi kattavan valikoiman itse kirjoitettuja kirjojaan myytäväksi. Anne Suomalainen kertoi ProKoulu – hankkeen tilanteesta; missä ollaan nyt. Työterveyslääkäri Sanna Lehtomäki taas kertoi aikuisiän erilaisuudesta; kuinka aikuiset kokevat erilaisuuden ja kuinka se näkyy työpaikoilla.

Anne Suomalainen, Reponkankaan koulun rehtori, aloitti puheenvuoronsa kertomalla Pro Koulu – hankkeesta ja sen tarkoituksesta. Hän kertoi, että tarkoituksena Pro Koulussa on kääntää kasvatusperiaatteita ylösalaisin: annetaan hyvää palautetta siinä hetkessä. Tuloksena Pro Koulussa on yhteisen

hyvinvoinnin kasvattaminen. Anne itse uskoo vankasti Pro Koulu – hankkeeseen ja sen tuloksiin. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Pro Koulun tarkoituksena on uudistaa koko koulukulttuuria ja muokkaamaan sitä uudenlaiseksi. Yksi suuri kysymysmerkki onkin, osaavatko aikuiset nähdä onnistumiset ja antaa niistä hyvää palautetta. Annekin kertoi entisajan mallista, jolloin jälki-istunnot ja rangaistukset olivat arkipäivää, ja että nykypäivän tutkimuksien mukaan niistä on ollut todella vähän apua kun tavoitellaan hyvän käyttäytymisen malleja. Käyttäytymishäiriössä on toisenlaiset menettelytavat ja käyttäytyminen on opittava asia. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Puheenvuorossaan Anne muistutti kaikkia siitä, että koulu ei ole asian kanssa yksin. Hänen mielestään jos lapsi tulee toimeen itsensä kanssa, niin hän tulee toimeen muidenkin kanssa. Kaikki ihmiset ovat erilaisia, mutta joukkona olemme melko samanlaisia. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Työterveyslääkäri Sanna Lehtomäen mukaan erilaisuus voi olla hyvin tavallista. Se koskettaa kaikkia ja vaikuttaa käyttäytymiseen. Tuntemuksiin erilaisuudesta voi törmätä missä tahansa: työpaikalla, kohtaamisissa ja ihmissuhteissa. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Lehtomäki kertoi, että jokainen meistä tuntee erilaisuuden tuntemuksia, negatiivisia ja jopa rajoittavia tuntemuksia. Sanna kertoi, että omassa työssään hän on oppinut käsittelemään erilaisuutta ja erilaiseen sairauteen tai vammaan liittyviä teemoja ajatusten sanoittamisella. Hän kertoi, että työnantajan on joskus tiedettävä työntekijän erilaisuudesta, koska se voi olla turvallisuustekijä. Sanna totesi, että jokainen meistä voi sairastua masennukseen ja silloin se tulee hyväksyä. Nykypäivänä on menestymisenkulttuuri ja se voi horjuttaa mielenterveyttä. On muistettava ettei lääkärille tai muulle luottohenkilölle puhumista kannata pelätä. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Wilson Kirwa on asunut noin parikymmentä vuotta Suomessa ja kertoi kuinka saapui Suomeen Keniasta. Hänelle oli kerrottu, että Suomessa on kylmää, lunta ja että se on viimeisin maa pohjoisessa. Ulkopuolisin silmin hän on tarkkaillut Suomea ja todennut miten hyvin asiat Suomessa ovat – on vaatteita, ruokaa, puhdasta vettä sekä pleikkarit, kännykät ja televisiot. Wilson kertoi, että erilaisuus on tärkeää, koska muuten maailma olisi tylsä. Erilaisuus tuo meille innovatiiveja, erilaisia näkökulmia ja taitoja ja luovuutta. Wilsonin mielestä tutustuessaan uusiin ihmisiin, tulee tätä katsoa silmiin. Wilson sanoi, että tutustuessaan tulisi sanoa: ”Olen iloinen, että olet täällä minun kanssani elämässä. Mutta kiitos, että en ole sinä.” Erilaisuus on rikkautta. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Kun tulee kulttuuritietoutta, erilaisuus hyväksytään ja silmät avataan. Tällöin ennakkoluulot vähentyvät ja suvaitsevaisuus kasvaa. Wilson sanoi, että jos haluaa mennä yksin, pääsee nopeasti. Pidemmälle päästääkseen mennään yhdessä. Tämän jälkeen Wilson pyysi ottamaan vieressä istuvaa henkilöä kädestä kiinni. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Seminaarin jälkeisessä asiantuntijapaneelissa tuli ilmi, että Varkaudessa ollaan ennakkoluuloisia ja muualla maailmassa paljon avoimempia erilaisuudesta. Panelistit pohtivat, miksi töihin mennessään ei

työkaverilta kysytä kuulumisia. He miettivät, onko arjessa kynnyks mennä yksityisyyden rajan yli. Olemeko helposti piilottamassa omia heikkouksiamme ja poikkeavuuksiamme? Ihmisiä on erilaisia ja tämä on henkilökohtaista. On kuitenkin muistettava kehittää omia hyviä puoliaan ja olla rehellinen. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

KUVA 7. Paneelikeskustelu

Lopuksi panelisteille, juontajana toiminut Tommi K.J. Taskinen, heitti kysymyksen siitä, kuinka voi olla sinut itsensä kanssa. Vastauksia tähän kysymykseen tuli paljon: oman elämänsä arkielämä tuntuu hyvältä elää, hyväksyy itsensä sellaisena kun on, oppii tuntemaan omat virheensä ja haluaa kehittyä, mutta muistaa olla myös armollinen itselleen. Kaikki ihmiset ovat arvokkaita. Pystymme vähentämään ennakkoluuloja erilaisuudesta ja lisätä suvaitsevaisuuttamme. (Sykkeessä 2014-12-06, 6.)

Seminaariprojektin jatko

Sivistystoimen johtajan Timo Tuunaisen mukaan seminaari saa jatkoa. Hän kertoi, että on hyvä pitää aihetta pinnalla kiusaamisesta, sillä se tulee olemaan aina läsnä ja sen muodot muuttuvat. Seuraava palaveri uuden seminaarin suunnittelusta pidettiin tammikuussa 2015. Savonia ei ole mukana tulevilla seminaareilla tai niiden suunnitteluissa liiketalouden opetuksen siirtyessä Kuopioon.

Seminaarista saatu palaute

Projektitiimi kokoontui keskustelemaan seminaaria koskevista palautteista. Lisäksi osuus, joka käsitteli varsinaista kiusaamista, olisi voinut olla syventävämpi, esimerkiksi kuinka kiusaamista voitaisiin ehkäistä muutoin kuin ProKoulu – hankkeen mielessä. Jälkipalaveriin osallistuneista projektitiimin jäsenistä kaikki olisivat toivoneet työnantajan näkökulman tulevan enemmän esille.

Edellisiin seminaareihin verraten katsojia oli vähemmän. Kolmas seminaari keräsi noin 100 kuulijaa. Projektitiimi oli jälkipalaverissa sitä mieltä, että vaikka paikalle tulikin vähemmän kuulijoita kuin edellisillä kerroilla, seminaarin jatko olisi hyvä ajatus. Jälkipalaverissa puimme, veikö Wilsonin kouluvierailut kuulijoita itse seminaarista ja oliko Warkauden Lehden myöhästynyt seminaarimainos osa syy osallistujamäärän vähäisyyteen.

Suurin osa projektitiimin jäsenistä oli tullut meille opiskelijoille tutuiksi edellisen seminaarin myötä, joten kontaktointi oli helpompaa. Oli myös helpompaa kerätä rohkeutta luoda uusia kontakteja edellisten kokemusten kautta. Vastuun ja oman työn tekemisen kautta rohkaistui tekemään nopeatkin päätöksiä projektia toteuttaessaan. Uskomme, että työelämän kannalta verkostoituminen ja kontaktien luominen on hyödyksi.

7 YHTEENVETO

Seminaarien järjestäminen Varkaudessa on ollut kannattavaa ja useat ovat olleet sitä mieltä, että kyseiselle tapahtumalle olisi kysyntää jatkossakin. Aihetta on hyvä pitää yllä erilaisin teemoin, sillä kuten aiemmin mainittiin, kiusaamisella on useita eri muotoja. Ensimmäisen seminaarin agenda kytkeytyi voimakkaasti kiusaamiseen ja jo toisessa seminaarissa kiusaaminen oli luonteeltaan netti-kiusaamista, sekä kolmannessa erilaisuuden hyväksymistä.

Seminaarin kolme päätavoitetta on jakaa tietoa kiusaamisesta, kuinka sitä voidaan ehkäistä, sekä tuoda esille apukeinoja kiusaamisen puuttumiseen. Mielestämme tavoitteet saavutettiin hyvin jokaisen seminaarin osalta ja kyseiselle tapahtumalle Varkaudessa olisi mahdollisuus jatkossakin. Seminaarissa tuotiin esille erilaisia hankkeita, joiden avulla kiusaamista voidaan vähentää. Tämä on antanut koulujen henkilökunnille tietoa kyseisestä toiminnasta ja osa Pohjois-Savon kouluista ovat lähteneet hankkeeseen mukaan. Hankkeilla on tilastollista tietoa siitä, että kiusaaminen on kyseisissä kouluissa vähentynyt, sekä oppilaiden käyttäytyminen on muuttunut positiivisemmaksi hankkeen myötä. Tästä syystä on hyvä, että seminaareissa tuotiin esille ProKoulu- ja KiVaKoulu – hankkeet ja niiden positiiviset vaikutukset yhteisöihin. Lisäksi hankkeiden edistymisen ja ajankohtaisen tiedon tuominen esille seminaareissa oli tärkeää tietoisuuden lisäämisen takia.

Seminaarit suunniteltiin projektitiimin kesken ja jokaisella oli omat vastualueensa, jotka jaettiin palaverissa. Seminaarin suunnitteluvaihe aloitettiin jokaisen seminaarin kohdalla hyvissä ajoin ja esiintyjien varmistukset tilaisuuteen saatiin melko nopeasti. Kaikissa kolmessa tapahtumassa oli aiheeseen liittyvät esiintyjät jotka toteuttivat luentonsa tapahtuman teeman mukaisesti. Varasuunnitelmana esiintyjistä projektitiimillä oli hyvät esiintyjävaihtoehdot, mikäli haluttu pääesiintyjä ei olisi päässytkään paikalle.

Jo ensimmäisten palavereiden aikana aloitettiin budjetin kartoitus, jossa pysyttiin seminaarien osalta hyvin. Esiintyjäehdokkaiden takia budjetissa oli suhteellisen helppoa pysyä, sillä vaihtoehtoja oli useita. Jokainen seminaari toi mukanaan uusia ehdotuksia uuteen järjestettävään tapahtumaan, jonka takia suunnittelu- ja toteutusvaiheet ovat onnistuneet aiempaa paremmin.

Projektitiimin kesken tehtävien jako ja yhteistyö toimi hyvin jokaisessa tapahtuman järjestämisen vaiheessa. Ideoiden saaminen toisten ehdotuksista vei seminaarin järjestämistä eteenpäin ja ideointia tapahtui koko tapahtumaprosessin ajan. Työtehtävien jakaminen olisi voinut olla projektijäsenten kesken tasaisempaa ja vaativammat työtehtävät olisi voitu käydä jo palaverissa alustavasti läpi. Jokaisesta tehtävästä kukin suoriutui parhaansa mukaan, eikä suurempia ongelmia syntynyt tiedon puutteen takia.

Mielestämme tapahtuma vaatisi jatkossa kenraaliharjoitukset ennen virallista seminaaria, sillä esimerkiksi aikataulussa pysyminen vaatii esiintyjiltä sekä juontajalta tarkkuutta. Kuulijoilta tullut negatiivinen palaute asiaan, johon voimme itse vaikuttaa, aiheuttaa turhautuneisuutta. Myös tekniikasta aiheutuneet aikataulumuutokset olisi hyvä ottaa huomioon tulevilla seminaareilla.

Seminaarin järjestäminen on luonut meille keinot verkostoitua ja opettanut vastuullisuutta. Lisäksi projektitiimissä toimimiseen olemme saaneet uusia näkökulmia siihen, kuinka omalla työskentelyllä voi olla suuri merkitys tapahtuman järjestämisessä. Opitun tiedon käyttö käytännössä on tuonut lisäkokemusta siitä, kuinka tapahtumaa lähdetään järjestämään ja toteuttamaan.

8 LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

Kirjalliset lähteet

AARREJÄRVI L. 2003. Kokoukset ja kongressit, järjestäjän käsikirja. Edita Publishing Oy

HAMARUS, Päivi 2008. Koulukiusaaminen, Huomaa, puutu, ehkäise.
meenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hä-

HARJU L 2003. Työelämän tapahtumat ja tilaisuudet, Otavan Kirjapaino Oy

HARJUNKOSKI, Sirpa-Maija ja HARJUNKOSKI, Reino 1994. Kiusanhenki lapsen kengissä, Koulukiusaaminen – haaste kasvattajalle. Juva: WSOY.

Hytönen, Sirpa 2012. Warkauden Lehti. Huominen löytyy aina jostain. [lehtiartikkeli].
[Viitattu 2012-11-17.]

KORHONEN, Kaarina 2009. Kiusaajat kuriin, Mitä jokaisen tulisi tietää työpaikkakiusaamisesta.
meenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hä-

Moilanen, Vesa 2014. Sykkeessä Vapaa kaupunkilehti. Toimi oikein, hyväksy erilaisuus.
[lehtiartikkeli]. [Viitattu 2014-12-10.]

THORSLUND, Eva 2007. Nuoret, netti ja mobiili, Kodin turvaopas.
meenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hä-

VALLO H. & Häyrinen E. 2008. Tapahtuma on tilaisuus, tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Titetosanoma Oy

VILKKA, Hanna 2011. Seksuaalinen häirintä. Juva: Bookwell Oy.

Sähköiset lähteet

ASUNTO & KIINTEISTÖ 2009 [viitattu 2015]

Saatavissa: <http://www.asuntokiinteisto.fi/lehti.php?sub=artikkeli&jid=36>

FINLEX 1998. Perusopetuslaki. [verkkodokumentti]. [Viitattu 1998-08-21.] Saatavissa:
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki#L7P35)

[tasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki#L7P35](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki#L7P35)

FINLEX 2002. Työturvallisuuslaki. [verkkodokumentti]. [Viitattu 2002-08-23.]

Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

HAMARUS, Päivi 2006. Koulukiusaaminen ilmiönä. Jyväskylän Yliopisto [verkkojulkaisu].

[Viitattu 2006-11-11.] Saatavissa: [https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/han-](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13307/9513926966.pdf?sequence=1)

[dle/123456789/13307/9513926966.pdf?sequence=1](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13307/9513926966.pdf?sequence=1)

JHL – Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. Epäasiallinen kohtelu, häirintä ja kiusaaminen – ohjeita henkilöstön edustajalle. [verkkodokumentti]. [Viitattu 2006-10-24.] Saatavissa: [http://www.jhl.fi/files/attachments/oppaat/epaasiallinen_kohtelu_hairinta_tyopaikkakiusaaminen_ohjeita_henki-](http://www.jhl.fi/files/attachments/oppaat/epaasiallinen_kohtelu_hairinta_tyopaikkakiusaaminen_ohjeita_henkiloston_edustajille.pdf)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO, Kongressijärjestäjän opas [viitattu 2015]

Saatavissa: <https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/sidosryhmille/oppaat/kongressijarjestajan-opas/referencemanual-all-pages>

KiVa Koulu 2012. KiVa Koulu –hanke. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2012.] Saatavissa: <http://www.kiva-koulu.fi/hanke>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2011. Ei nettikiusaamiselle. [verkkodokumentti]. [Viitattu 2011.]

Saatavissa: [https://mll-fi-bin.di-recto.fi/@Bin/0d70c1cab3b69e3f48dd7137783023d7/1427212276/applica-](https://mll-fi-bin.di-recto.fi/@Bin/0d70c1cab3b69e3f48dd7137783023d7/1427212276/application/pdf/13707181/MLL%20Ei%20nettikiusaamiselle%2012042011kor.pdf)

OPS 2016. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-03-13.] Saatavissa: <http://www.oph.fi/ops2016>

OPS 2016. Paikallisen työn tuki. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-03-03.] Saatavissa: http://www.oph.fi/ops2016/paikallisen_tyon_tuki

Savon Leijona 2014. [verkkojulkaisu]. [Viitattu: 2014.] Saatavissa: http://www.lions.fi/district107-k/Kuopio/SavonLeijona/Savon_Leijona_2014.pdf

SEUL RY Suomen elektronisen urheilun liitto, TAPAHTUMAJÄRJESTÄJÄN Käsikirja [viitattu 2013]

Saatavissa: http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/db2018004b7c48c298f7df06fe1caa85/Tapahtumajarjestajan_kasikirja.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=db2018004b7c48c298f7df06fe1caa85

STT-Lehtikuva, Yrityksille, Päivälista ja tapahtumakalenteri [viitattu 2015]

Saatavissa: <http://www.stt.fi/content/paeivaelista-ja-tapahtumakalenteri>

TRISSA, Kulttuurin kehittämiskeskus , Etelä-Pohjanmaan liitto, Tapahtuma järjestäjän opas

[viitattu 2015] Saatavissa: http://eventmanagementguide.frami.fi/uploads/pdf/epliitto_tap.pdf

ProKoulu 2013. [verkkajulkaisu]. [Viitattu: 2013.] Saatavissa: <http://www.prokoulu.fi/>

ProKoulu 2013. Info. [verkkajulkaisu]. [Viitattu: 2013.] Saatavissa: <http://www.prokoulu.fi/info/>